

Jaarverslag 2023
Afvalsturing Friesland NV

Leeuwarden, 22 maart 2024

samen halen we alles eruit

Inhoudsopgave

Bericht van de raad van commissarissen aan de algemene vergadering	4
Samenstelling van de raad van commissarissen in 2023	8
Verslag van de directie	9
Juridische structuur Afvalsturing Friesland NV	30
Kerngegevens en kengetallen	31
Jaarrekening	32
Geconsolideerde balans per 31 december 2023 na resultaatbestemming	33
Geconsolideerde balans per 31 december 2023 na resultaatbestemming	34
Geconsolideerde winst- en verliesrekening 2023	35
Overzicht totaal resultaat	35
Geconsolideerd kasstroomoverzicht over 2023	36
Toelichting op de geconsolideerde balans, de geconsolideerde winst- en verliesrekening en het geconsolideerd kasstroomoverzicht	37
Grondslagen voor de consolidatie	37
Algemene grondslagen voor de opstelling van de geconsolideerde jaarrekening	38
Grondslagen voor de waardering van activa en passiva	39
Grondslagen voor de bepaling van het resultaat	41
Grondslagen voor de opstelling van het geconsolideerd kasstroomoverzicht	42
Toelichting op de onderscheiden posten van de geconsolideerde balans	43
Toelichting op de onderscheiden posten van de geconsolideerde winst- en verliesrekening	48
Overige toelichtingen	50
Vennootschappelijke balans per 31 december 2023 na resultaatbestemming	51
Vennootschappelijke winst- en verliesrekening over 2023	53
Toelichting op de vennootschappelijke balans en winst- en verliesrekening	54
Toelichting op de onderscheiden posten van de enkelvoudige balans	54
Voorstel tot bestemming van het resultaat over het boekjaar 2023	57
Resultaatbestemming voorgaand boekjaar 2022	57
Toelichting op de onderscheiden posten van de winst- en verliesrekening	58
Ondertekening van de jaarrekening	59
Overige gegevens	60
Statutaire regeling betreffende de bestemming van het resultaat	60
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	61

Bericht van de raad van commissarissen aan de algemene vergadering

Jaarrekening

Hierbij bieden wij u het jaarverslag van Afvalsturing Friesland NV over 2023 aan.

Deloitte Accountants heeft de jaarrekening gecontroleerd en zal deze van een controleverklaring voorzien. Deze verklaring is aan het eind van dit jaarverslag opgenomen.

Wij hebben het jaarverslag 2023 in onze vergadering van 22 maart 2024 besproken.

Deze bespreking is voorafgegaan door een overleg van de auditcommissie van onze raad van commissarissen met de directie. In dit overleg is gesproken over de belangrijkste bevindingen wat betreft de ontwikkeling en de kwaliteit van het resultaat, de ontwikkeling van de balansposten en de vermogenspositie, significante risico's en de betrouwbaarheid van de (administratieve) beheersorganisatie.

Op basis van de opgestelde jaarstukken, het accountantsverslag en de toelichting van de directie heeft de auditcommissie positief aan onze raad geadviseerd over de jaarrekening 2023.

Toezicht

De raad van commissarissen heeft in het afgelopen jaar negen keer samen met de directie vergaderd. Voorafgaand aan elk van deze vergaderingen hebben we als RvC, buiten aanwezigheid van de directie, met elkaar van gedachten gewisseld over relevante ontwikkelingen bij de vennootschap in relatie tot onze toezichthoudende rol.

Vast onderwerp van bespreking door onze raad en de directie zijn de stukken die in het kader van de planning- en controlcyclus worden opgesteld.

In dat kader zijn het jaarplan 2023, het jaarverslag 2022, de begroting 2024 en de managementrapportages (over achtereenvolgens de eerste vier maanden en de eerste acht maanden van het verslagjaar) door onze raad met de directie besproken.

Het jaarplan, het jaarverslag en de concept-begroting zijn vooraf onderwerp van bespreking geweest in het overleg van de auditcommissie en de directie, waarna door de auditcommissie een positief advies aan de raad van commissarissen over deze stukken is uitgebracht.

De remuneratiecommissie van onze raad heeft begin 2023 de doelstellingen van de bestuurder voor het verslagjaar vastgesteld.

Verder heeft de remuneratiecommissie de door de bestuurder gerealiseerde doelstellingen over 2022 beoordeeld.

Wij zien het als een belangrijk onderdeel van onze toezichthoudende taak om de ontwikkelingen op het gebied van kwaliteit, arbeidsomstandigheden, veiligheid en milieu (KAVM) bij Omrin te bespreken en te blijven monitoren. De directie informeert ons in elke vergadering van onze raad over gemelde gevaarlijke situaties, ongevallen met en zonder verzuim en milieu-incidenten bij de uitvoering van de bedrijfsactiviteiten.

In het afgelopen jaar heeft de KAVM-commissie van onze raad drie keer een overleg gehad met de KAVM-directievertegenwoordiger en de KAVM-concerncoördinator van Omrin. Vast onderwerp van bespreking in dit overleg zijn het KAVM-jaarplan en de twee keer per jaar uitgebrachte KAVM-managementrapportages. Verder is uitgebreid van gedachten gewisseld over de resultaten van het veiligheidscultuuronderzoek bij Omrin en is aandacht besteed aan trendanalyses op basis van de gemelde ongevallen.

De commissarissen van de KAVM-commissie hebben van deze besprekingen verslag uitgebracht aan onze raad.

Aan de in februari 2023 gehouden overlegvergadering van de bestuurder en de ondernemingsraad is namens onze raad deelgenomen door de heer Wigboldus.

In deze overlegvergadering, het zogenoemde artikel 24 WOR-overleg dat aan het begin van elk kalenderjaar wordt gehouden, worden de jaarplannen van de bedrijvengroepen besproken en komen belangrijke ontwikkelingen met betrekking tot de onderneming aan de orde.

In mei 2023 is het jaarlijkse informeel overleg tussen de ondernemingsraad en onze raad gehouden.

Gesprekspunten waren onder andere het behouden van voldoende kennis en ervaring binnen Omrin in de onder spanning staande arbeidsmarkt en de rol van de ondernemingsraad bij voorgenomen investeringsprojecten en bij de evaluatie van gerealiseerde grote projecten.

Vanuit de ondernemingsraad is waardering uitgesproken voor de verdere verbetering van de veiligheidscultuur en voor het personeelsbeleid van Omrin in brede zin.

Begin 2023 zijn de besprekingen tussen onze raad en de directie over de tussentijdse update van de strategische koers van Omrin voor de periode 2021-2024 afgerond.

Vastgesteld is dat ons bedrijf op koers ligt in het realiseren van de eerder vastgestelde strategische doelstellingen. In de resterende strategieperiode zal de focus met name (moeten) liggen op strategische issues als de vollast van onze installaties, de positionering van Omrin op de arbeidsmarkt en CO₂-emissies.

Onze raad heeft in het afgelopen jaar uitvoerig van gedachten gewisseld over het voorstel van de directie om te voorzien in de mogelijkheid van uitgifte van aandelen-C in het kapitaal van Afvalsturing Friesland. Het belang hiervan - ruimte bieden voor toetreding van nieuwe publieke aandeelhouders uit een oogpunt van bedrijfscontinuïteit - wordt door ons uitdrukkelijk onderschreven. Belangrijk in de besprekingen hierover was het uitgangspunt dat voldoende recht wordt gedaan aan de belangen van zittende aandeelhouders. Dit heeft geresulteerd in een afgewogen voorstel waar de aandeelhouders eind 2023 unaniem mee hebben ingestemd.

Andere belangrijke onderwerpen die afgelopen jaar ter bespreking en besluitvorming in onze raad aan de orde zijn geweest, waren de voorgenomen investering in realisatie van een vierde vergistingsreactor op Ecopark De Wierde (waarvoor wij goedkeuring hebben verleend), de ontwikkelingen met betrekking tot de afvalportefeuille van Omrin, de verwerking van het digestaat uit de vergistingsinstallatie en de werving van nieuwe commissarissen in verband met de in 2024 aflopende benoemingsperiode van drie leden van onze raad.

Aan de hand van een presentatie van het hoofd HR is het thema 'sociale veiligheid bij Omrin' door ons besproken. Onderwerpen die in dit verband aan de orde kwamen, waren de aanpak van agressie en geweld waar medewerkers van Omrin mee te maken (kunnen) hebben, en de invoering van een interne meldingsregeling voor integriteitschendingen en misstanden op grond van nieuwe wetgeving.

Verder hebben we met de directie gesproken over de invulling van inclusiviteit op de werkvloer bij Omrin en in het bijzonder een evenwichtiger verhouding tussen vrouwen en mannen. De hiervoor ingezette acties moeten bijdragen aan het beoogde inclusieve bedrijf dat Omrin wil zijn.

Zelfevaluatie

In het verslagjaar hebben we het functioneren van onze raad door middel van een zelfevaluatie tegen het licht gehouden. Dit hebben we gedaan door middel van een evaluatiegesprek aan de hand van een vragen- en stellingenlijst die vooraf door elk van de commissarissen en door de algemeen directeur en de directeur financiën is ingevuld.

Geconstateerd is dat een goede collegiale inzet en samenwerking binnen onze raad wordt ervaren, evenals een constructieve en open samenwerking met de directie.

De behoefte is uitgesproken om onze toezichthoudende rol een meer structurele inbedding te geven en te formaliseren, met inbegrip van het vastleggen van onze visie als toezichthouders.

Een belangrijke stap daarin is het opstellen van een toezichtplan op hoofdlijnen, dat door de remuneratiecommissie is voorbereid en vervolgens door de voltallige raad is vastgesteld.

Hierin wordt onder andere ingegaan op de invulling van onze toezichthoudende taak en onze speerpunten van toezicht. Dit toezichtplan is gepubliceerd op de website van Omrin.

Een ander aandachtspunt dat uit de zelfevaluatie naar voren is gekomen, is de toezichthoudende verantwoordelijkheid voor de duurzaamheidsagenda van Afvalsturing Friesland. De verplichting voor grote bedrijven om daarover jaarlijks te rapporteren - Afvalsturing Friesland moet dat voor het eerst over 2025 doen - vereist ook een scherpe blik van onze raad. Denkbaar is dat een van de nieuw te benoemen commissarissen daarbij namens onze raad een specifieke rol wordt toebedeeld.

Samenstelling

Op grond van het rooster van aftreden zouden eind 2023 twee vacatures in onze raad ontstaan, door het aflopen van de tweede benoemingstermijn van de heer Karsmakers per 1 december 2023 en van mevrouw Vlieger per 1 januari 2024. Een derde vacature volgt per 1 mei 2024 door het aflopen van de tweede benoemingstermijn van mevrouw Jager.

Wij hebben besloten deze drie vacatures gelijktijdig open te stellen voor het werven en selecteren van geschikte opvolgers. Uitgangspunt daarvoor is de profielschets zoals we die in de vergadering van 30 juni 2023 met onze aandeelhouders hebben gedeeld. In deze vergadering hebben we ook de betrokkenheid van de aandeelhouders bij de totstandkoming van de voordrachten voor de twee door de algemene vergadering te benoemen commissarissen (in de vacature-Vlieger en de vacature-Jager) afgestemd. In het wervings- en selectietraject laten wij ons bijstaan door bureau Boer&Croon. Omdat dit traject meer tijd vergt dan in eerste instantie werd verwacht, is door onze raad besloten tot verlenging van de benoemingstermijn van de heer Karsmakers tot 1 mei 2024. Om dezelfde reden heeft de algemene vergadering op ons voorstel ingestemd met eenzelfde verlenging van de benoemingstermijn van mevrouw Vlieger. Het vorenstaande betekent dat zich gedurende het verslagjaar geen wijzigingen hebben voorgedaan in de samenstelling van onze raad en dat per 1 mei 2024 drie nieuwe commissarissen tot onze raad zullen toetreden.

In boek 2 van het Burgerlijk Wetboek zijn regels opgenomen voor het evenwichtiger maken van de verhouding tussen het aantal mannen en vrouwen in het bestuur en de raad van commissarissen van beursgenoteerde bedrijven en grote vennootschappen.

Voor Afvalsturing Friesland als grote vennootschap betekent dit dat de zogenoemde streefcijferregeling van toepassing is. Deze regeling houdt in dat streefcijfers moeten geformuleerd voor de verhouding tussen mannen en vrouwen in onder andere onze raad van commissarissen en moet worden aangegeven hoe dit zal worden gerealiseerd.

Onze raad bestaat aan het einde van het boekjaar 2023 uit twee vrouwen en vijf mannen.

Wij streven ernaar dat onze raad structureel uit tenminste drie vrouwelijke en tenminste drie mannelijke commissarissen bestaat.

Dit is uitgangspunt bij het invullen van de vacatures die per 1 mei 2024 en eind 2024 ontstaan.

Ten slotte

Afvalsturing Friesland heeft afgelopen jaar opnieuw een goede invulling weten te geven aan haar rol als bedrijf 'van en voor de overheid', met een verantwoord tarievenbeleid en een grote bijdrage op het gebied van duurzaamheid en de transitie naar een circulaire economie.

Onze dank en complimenten gaan uit naar de directie en medewerkers van Afvalsturing Friesland die zich hebben ingespannen om daar ieder vanuit hun eigen rol een bijdrage aan te leveren.

Namens de raad van commissarissen, Leeuwarden, 22 maart 2024
P.E.J. den Oudsten, president-commissaris

Samenstelling van de raad van commissarissen in 2023

dhr. P.E.J. den Oudsten	president-commissaris, benoemd door de raad van commissarissen, lid sinds 1 februari 2022, tevens voorzitter van de remuneratiecommissie
dhr. J.G. Bonnema	benoemd door de algemene vergadering overeenkomstig een daartoe bindende voordracht namens de aandeelhouders serie A, lid sinds 1 januari 2017, herbenoemd per 1 januari 2021, tevens lid van de auditcommissie
dhr. D. Hoogendoorn	benoemd door de algemene vergadering overeenkomstig een daartoe bindende voordracht namens de aandeelhouders serie A, lid sinds 2 juni 2018, herbenoemd per 2 juni 2022, tevens lid van de KAVM-commissie
mw. M.A.J. Jager-Wöltgens	benoemd door de algemene vergadering overeenkomstig een daartoe bindende voordracht namens de aandeelhouders serie A, lid sinds 1 mei 2016, herbenoemd per 1 mei 2020, tevens lid van de remuneratiecommissie en plv. voorzitter van de raad van commissarissen
dhr. R.A.M. Karsmakers	benoemd door de Raad van Commissarissen, lid sinds 1 december 2015, herbenoemd per 1 december 2019, met verlenging van de tweede termijn tot 1 mei 2024, tevens lid van de auditcommissie en de remuneratiecommissie
mw. B. Vlieger-Ruitenbergh	benoemd door de algemene vergadering overeenkomstig een daartoe bindende voordracht namens de aandeelhouders serie B, lid sinds 1 januari 2016, herbenoemd per 1 januari 2020, met verlenging van de tweede termijn tot 1 mei 2024, tevens voorzitter van de auditcommissie
dhr. J.E. Wigboldus	benoemd door de raad van commissarissen overeenkomstig het versterkt aanbevelingsrecht van de ondernemingsraad, lid sinds 1 januari 2017, herbenoemd per 1 januari 2021, tevens lid van de KAVM-commissie

Inleiding

We hebben in het afgelopen jaar weer belangrijke stappen gezet in het realiseren van een zo hoog mogelijk niveau van hergebruik, recycling en nuttige toepassing van waardevolle stoffen uit afval.

We sluiten 2023 financieel goed af door het optimaal benutten van efficiëntiemogelijkheden in de bedrijfsvoering, door grotere hoeveelheden verwerkt afval, door de grotere hoeveelheid energie uit afval die we hebben geproduceerd en afgezet en door de grondstoffen uit afval.

Tegelijkertijd blijven we te maken houden met structureel gestegen kosten die breed doorwerken in onze exploitatie.

De aanhoudende interesse van publieke partijen voor ons be- en verwerkingsconcept in combinatie met de tarieven die wij in rekening brengen, heeft ertoe geleid dat met instemming van onze aandeelhouders statutair ruimte wordt geboden voor toetreding van nieuwe (samenwerkende) gemeenten tot ons bedrijf.

Graag neem ik u in dit jaarverslag mee in een terugblik op 2023.

Beleidsontwikkelingen

In januari 2023 is, als onderdeel van de Europese Green Deal, de Europese richtlijn Corporate Sustainability Reporting (CSRD) in werking getreden. Op grond van deze richtlijn geldt vanaf 2024 fasegewijs de verplichting voor grote bedrijven om door middel van een CSRD-rapportage jaarlijks verantwoording af te leggen op het gebied van Environment (milieu), Social (sociaal) en Governance (bestuur). Dit moet gebeuren aan de hand van de ESRS-standaarden die eind 2023 zijn gepubliceerd.

Voor Afvalsturing Friesland betekent deze richtlijn dat voor het eerst in 2026 - over het verslagjaar 2025 - een CSRD-rapportage moet worden opgesteld.

Begin 2023 is de Integrale Circulaire Economie Rapportage gepubliceerd. Het Planbureau voor de Leefomgeving constateert daarin dat diverse grondstoffentrends niet in de pas lopen met de ambities van de rijksoverheid om in 2030 een halvering van het gebruik van primaire grondstoffen te hebben gerealiseerd. Dit als tussenstap naar een volledig circulaire economie in Nederland in 2050.

In de rapportage wordt de noodzaak van een intensivering van het beleid benadrukt om de circulaire doelstellingen te kunnen bereiken, met de inzet van meer 'drang en dwang'-instrumenten.

In februari 2023 heeft de staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat (IenW) het Nationaal Programma Circulaire Economie 2023-2030 (NPCE) aan de Tweede Kamer aangeboden. Dit programma is een volgende beleidsstap in het versnellen van de transitie naar een volledig circulaire economie.

In het NPCE zijn concrete doelen voor geselecteerde productgroepen (waaronder consumptiegoederen en kunststoffen) geformuleerd en is een reeks van maatregelen opgenomen aan de hand van vier 'knoppen' waarmee het grondstoffengebruik meer circulair kan worden gemaakt: vermindering van grondstoffengebruik, substitutie van grondstoffen, levensduurverlenging en hoogwaardige verwerking.

Zo wordt bijvoorbeeld ingezet op 55% recycling van stedelijk afval (huishoudelijk en kwd-afval) in 2025 en 60% in 2030.

Er wordt een grotere nadruk op de gehele keten gelegd - van ontwerp en hergebruik tot en met verwerking - in plaats van materialen in de afvalfase.

In het NPCE wordt ook de samenhang benadrukt met de Nationale Grondstoffenstrategie zoals die eind 2022 aan de Tweede Kamer is aangeboden.

In het NPCE wordt uitgebreide producentenverantwoordelijkheid (UPV) als een belangrijk instrument aangemerkt om ervoor te zorgen dat meer grondstoffen in de keten blijven voor recycling.

De UPV maakt per productgroep producenten verantwoordelijk voor (de kosten van) het inzamelen en recyclen van gebruikte producten. Na de eerdere invoering van de UPV voor onder andere de productgroepen verpakkingen en elektronische en elektrische apparaten, is de wettelijk verplichte UPV in 2023 ingevoerd voor verpakkingen uit de kwd-sector, voor wegwerpplastics en voor textiel.

Op grond van de UPV-zwerfafval moeten producenten van wegwerpplastic vanaf 1 januari 2023 meebetalen aan het opruimen en verwerken van het wegwerpplastic in het zwerfafval.

In oktober 2023 heeft de staatssecretaris van IenW de Tweede Kamer geïnformeerd over doorontwikkeling van de UPV. Dit naar aanleiding van een eerder verzoek van de gemeenten om een grotere gemeentelijke rol bij de totstandkoming en implementatie van UPV's voor de diverse productgroepen en het verzoek van de Tweede Kamer om de (financiële) positie van gemeenten in UPV-systemen te verbeteren.

De staatssecretaris concludeert dat de (juridische) rolverdeling tussen producenten en gemeenten moet worden verduidelijkt, waarbij ook onderzocht zal worden in hoeverre aanpassing van de gemeentelijke verplichtingen bij de inzameling van huishoudelijk afval nodig en wenselijk is.

Verder wil de staatssecretaris inzetten op standaardisatie van inzamelsystemen en bekijken of en hoe extra voorwaarden kunnen worden gesteld aan producentenorganisaties die uitvoering geven aan de UPV (bijvoorbeeld ten aanzien van transparantie van inzamelafspraken en publicatie van rapportages).

Voor de uitvoering van de UPV Verpakkingen zijn tussen de VNG (namens de gemeenten) en het Afvalfonds Verpakkingen (namens het verpakkend bedrijfsleven) afspraken gemaakt in de Ketenovereenkomst Verpakkingen 2020-2029.

Vanaf 2023 moeten gemeenten kiezen voor het bronscheidingsmodel of het nascheidingsmodel wat betreft hun rol in de keten van inzameling tot en met recycling van kunststof verpakkingen en drankenkartons.

Met ingang van 1 januari 2023 geldt de UPV Verpakkingen ook voor kunststof verpakkingen, drankenkartons en glazen verpakkingen van scholen, ziekenhuizen en bedrijven.

Op aandringen van de gemeenten is de VNG met het Afvalfonds in gesprek over verbetering van de afspraken in de Ketenovereenkomst Verpakkingen, waaronder duidelijkere afspraken over afkeur en vervuiling en meer transparantie rond de totstandkoming van kostenvergoedingen.

Per 1 juli 2023 zijn wettelijke recyclingdoelstellingen voor drankenkartons ingevoerd.

Voorheen werd de recycling van materialen uit drankenkartons opgeteld bij het materiaal waaruit deze samengestelde verpakking bestaat (grotendeels bij papieren en kartonnen verpakkingen). Een aparte recyclingdoelstelling voor drankenkartons moet een prikkel vormen voor een hoger recyclingniveau; van 34% in 2023 in stappen van 3% per jaar naar 55% in 2030.

De in 2022 tijdelijk beëindigde nascheiding van drankenkartons vanwege het ontbreken van voldoende recyclecapaciteit kon in de loop van 2023 worden hervat, nadat Nedvang (uitvoerder van de UPV voor verpakkingen) in nieuwe recyclecapaciteit in onder andere Duitsland en Spanje had voorzien.

In 2019 hebben het ministerie van IenW, tal van bedrijven (waaronder Ommir) en (milieu-)organisaties het Plastic Pact ondertekend. Het Plastic Pact richt zich op het sluiten van de kringloop van eenmalige plastic producten en verpakkingen en omvat vier doelstellingen voor 2025:

Uit de monitoringsrapportage van het Plastic Pact NL blijkt dat ten opzichte van de nulmeting in 2017 de doelstelling van:

- 100% recyclebaar plastic voor 86% is gerealiseerd in 2022;
- 20% minder plastic gebruik voor 8% is gerealiseerd in 2022;
- 70% hoogwaardige recycling van het plastic afval voor 46% is gerealiseerd in 2022;
- het gebruik van 35% gerecyclede plastics (recyclaat) voor 24% is gerealiseerd in 2022.

Op basis van een evaluatie eind 2023 is besloten om te stoppen met het Plastic Pact NL, nu dit samenwerkingsverband niet meer de beste vorm blijkt te zijn om samen te innoveren. In maart 2024 wordt een slotbijeenkomst gehouden.

De geldigheid van het Landelijk Afvalbeheerplan 2017-2023 (LAP3), waarvan de looptijd eind 2023 zou aflopen, is met twee jaar verlengd. Reden hiervan is dat het plan dat hiervoor in de plaats komt - het Circulair Materialenplan (CMP1) - nog niet gereed is.

Voor het CMP wordt, na het doorlopen van een inspraakprocedure in 2024, inwerkingtreding in 2025 voorzien.

De staatssecretaris van IenW heeft medio 2023 in een brief aan de Tweede Kamer bekend gemaakt dat het overleg tussen haar ministerie en de Vereniging Afvalbedrijven over een geleidelijke afbouw van de verbrandingscapaciteit is beëindigd, zonder dat dit tot overeenstemming over een mogelijk afbouwscenario heeft geleid. Dit overleg was geïnitieerd naar aanleiding van een eerder verzoek van de Tweede Kamer in het licht van verdere CO₂-reductie en het stimuleren van hoogwaardiger afvalverwerking in de transitie naar een circulaire economie.

In de brief wordt aangegeven dat de ambitie om afvalverbranding geleidelijk af te bouwen, een rol blijft spelen in het kader van de circulaire transitie. Daarbij wordt ondermeer verwezen naar het verkennen van de mogelijkheden en effecten van verdergaande sortering van recyclebare materialen bij AEC's, het verhogen van de afvalstoffenbelasting voor verbranding en een mogelijk moratorium op de huidige verbrandingscapaciteit.

In de aangescherpte Klimaatwet is vastgelegd dat in 2030 - als tussenstap naar een klimaatneutraal Europa in 2050 - tenminste 55% minder CO₂ moet worden uitgestoten ten opzichte van 1990.

Mogelijke aanvullende klimaatmaatregelen om deze doelstellingen te realiseren richten zich onder andere op verdere beprijzing van afvalverbranding in de vorm van het aanscherpen van de CO₂-heffing voor afvalenergiecentrales en toepassing van negatieve emissies (CO₂-afvang en -opslag).

Daarnaast onderkent de staatssecretaris dat het niet aannemelijk is dat er in de toekomst helemaal geen afval meer wordt gestort en dat het storten als laatste trede in de afvalhiërarchie mogelijk moet blijven. Met de steeds verder afnemende landelijke stortcapaciteit wordt daarom rekening gehouden met aanpassing van het huidige moratorium op de stortcapaciteit.

In verband hiermee wordt door het ministerie een werkprogramma opgesteld, waarbij het stortbeleid in brede zin tegen het licht wordt gehouden en waarbij onder andere stortplaatsexploitanten, omgevingsdiensten en de provincies als bevoegde gezagen worden betrokken.

Na de val van het kabinet-Rutte IV medio 2023, zijn door de Tweede Kamer geen onderwerpen controversieel verklaard die gerelateerd zijn aan de circulaire economie. Er valt voorsnog weinig te zeggen over de mogelijke impact van de uitkomsten van de formatiebesprekingen voor de ambities wat betreft klimaat, grondstoffen en de circulaire economie.

Marktontwikkelingen

Een belangrijk thema in de afvalsector in het afgelopen jaar was de lachgasproblematiek.

Vanaf 1 januari 2023 valt lachgas onder de regels van de Opiumwet. Daardoor is recreatief gebruik van lachgas verboden en is het statiegeldsysteem op lachgascilinders vervallen.

Sindsdien is landelijk sprake van een grote toename van lachgascilinders in afvalstromen, met als gevolg substantiële veiligheidsrisico's en tientallen miljoenen euro's aan schade door ontploffende cilinders in inzamelwagens en in verwerkingsinstallaties.

Door de afvalbranche is besloten om vanaf 1 september 2023 gebruikte lachgascilinders op de milieustraten te accepteren en zo de hoeveelheid cilinders in het restafval zoveel mogelijk te beperken.

De brancheorganisaties NVRD en VA (Vereniging Afvalbedrijven) hebben in hun overleg hierover met de betrokken ministeries aangedrongen op ingrijpen door de rijksoverheid, bijvoorbeeld door herinvoering van statiegeld, en om financiële compensatie gevraagd. Door het kabinet is de bereidheid uitgesproken om te verkennen of een financiële tegemoetkoming mogelijk is voor het treffen van maatregelen die bijdragen aan het beperken van de risico's in de afvalbranche. Tegelijkertijd constateert de afvalbranche dat het kabinet voorsnog niet in beweging komt als het gaat om het nemen van structurele maatregelen.

De Autoriteit Consument & Markt (ACM) heeft geweigerd een vergunning te verlenen voor de voorgenomen overname van AEB Amsterdam (het afvalverwerkingsbedrijf van de gemeente Amsterdam) door de private afvalverwerker AVR.

AVR en AEB zouden door deze overname een dusdanig groot marktaandeel in Nederland krijgen dat dit naar het oordeel van de ACM de mededinging op de afvalmarkt teveel zou belemmeren.

De gemeente Amsterdam heeft besloten een nieuw verkooptraject voor AEB in gang te zetten.

In september 2023 veroorzaakte een grote brand in de afvalenergiecentrale van AVR in Rozenburg langdurige uitval van deze installatie. De verwerking van het afval kan naar verwachting pas in het najaar van 2024 worden hervat. Als gevolg van deze situatie moe(s)ten grote hoeveelheden afval tijdelijk worden opgeslagen en elders in Nederland door andere afvalbedrijven worden verwerkt.

Ook Afvalsturing Friesland verwerkt tijdelijk een beperkt gedeelte van dit afval.

Strategische koers Omrin 2021-2024 en tussentijdse update

In december 2020 is de strategie van Omrin voor de periode 2021-2024 vastgesteld.

Vanuit onze 'purpose' - het bouwen van circulaire (afval)ketens voor het welzijn van volgende generaties - wordt het bestaansrecht van Omrin en onze leidraad bij alles wat er in ons bedrijf gebeurt als volgt verwoord in:

- onze missie: het afvalbeleid van gemeenten uitvoeren via inzameling, verwerking en valorisatie van huishoudelijk afval op de meest duurzame wijze; en in
- onze visie:
 - innovatieve, meest duurzame afvalinzamelaar en verwerker (80% hergebruik in 2024) met een top-3 laag nettotarief en aantoonbare maatschappelijke meerwaarde;
 - regisseur van impactvolle circulaire ecosystemen;
 - aantrekkelijke werkgever.

Als publiek bedrijf blijven we bouwen aan onderscheidend vermogen met ons unieke concept ('bronscheiden waar het moet, nascheiden waar het kan' en het optimaal benutten van onze innovatieve installaties) en met het versterken van onze proactieve rol in de transitie naar een circulaire economie (samenwerking met ketenpartners, het bouwen van ecosystemen en het participeren in communities).

We geven dit vanuit een integrale circulaire visie invulling, waarbij naast het sluiten van grondstofketens en de productie van duurzame energie ook biodiversiteit en inclusiviteit belangrijke pijlers onder ons concept zijn.

Hierbij hanteren we de volgende strategische uitgangspunten:

- Omrin kiest voor een publiek profiel;
- Omrin is en blijft als totaaloplosser de gehele afvalketen van huishoudelijk restafval bestrijken;
- Omrin neemt de regierol in de transitie naar een circulaire economie;
- Omrin verricht commerciële activiteiten ter ondersteuning c.q. versterking van de nuttaken;
- Omrin zoekt de balans tussen circulaire bedrijfsvoering, service en kosten;
- Omrin voert een financieel solide beleid;
- Omrin is een aantrekkelijke werkgever;
- Omrin zorgt voor meerwaarde voor de omgeving.

Bij het uitvoeren van de strategie hebben ook in het afgelopen jaar de volgende doelen centraal gestaan:

- a. we gaan voor tevreden klanten: goede service, lage kosten en uitstekende dienstverlening;
- b. we zetten in op het maximaal terugwinnen van grondstoffen en duurzame energie uit afval: door innovatie, door verbetering van voor- en nascheiding en door het aangaan van nieuwe samenwerkingen;
- c. we gaan voor circulaire bedrijfsvoering: volledig duurzaam transport, meer biodiversiteit op onze bedrijfslocaties en circulaire inkoop;
- d. we handelen overeenkomstig onze kernwaarden: innovatief, klantgericht, verantwoordelijk, verbindend en professioneel;
- e. we gaan voor een optimale benutting van onze installaties: de scheidings- en bewerkingsinstallatie (SBI), de kunststoffensorteerinstallatie (KSI) en de reststoffenenergiecentrale (REC).

Vast onderdeel van ons strategisch traject is een tussentijdse update halverwege de strategieperiode.

Na in november 2022 met deze update voor de strategie 2021-2024 te zijn begonnen, hebben we dit in februari 2023 afgerond met een gezamenlijke afsluitende bespreking van de strategische issues door de raad van commissarissen van Afvalsturing Friesland, de raad van commissarissen van Fryslân Miljeu, de concerndirectie en de bedrijfsdirecteuren.

Wat betreft de realisatie van onze strategische doelstellingen is de conclusie dat Omrin op koers ligt. Omrin draagt substantieel bij aan het transitieproces naar meer hergebruik en recycling en meer duurzaam geproduceerde energie.

Omrin is niet enkel een nascheidingsbedrijf, maar geeft invulling aan de gehele keten van be- en verwerking van bron- en nagescheiden afval. Het resultaat daarvan blijkt uit het steeds hogere (kwantitatieve en kwalitatieve) niveau van hergebruik, recycling en nuttige toepassing dat wij weten te realiseren.

Geconcludeerd is dat in 2023 en 2024 de focus vooral zal moeten liggen op het aantrekkelijk werkgeverschap op een krappere wordende arbeidsmarkt, de impact van de ontwikkelingen op het gebied van uitgebreide producentenverantwoordelijkheid, vollast van onze installaties, CO₂-reductie en -beprijzing en de positie van afvalverbranding en storten in een circulaire economie.

Met het nadere einde van de strategieperiode, gaan we in 2024 volop aan de slag met het opstellen van de strategie van Omrin voor de periode 2025-2028. Dit traject wordt onder begeleiding van een extern adviesbureau uitgevoerd in nauw overleg met onze stakeholders, waaronder onze raad van commissarissen en onze aandeelhouders (zowel in bestuurlijk als in ambtelijk verband).

De hieruit voortvloeiende strategische koers voor de komende vier jaar zal in december 2024 ter vaststelling aan de algemene vergadering worden voorgelegd.

Publieke samenwerking

De dienstverlening van Afvalsturing Friesland aan de bij haar aangesloten (samenwerkende) gemeenten is tweeledig. In de eerste plaats zorgt ons bedrijf voor het duurzaam overslaan, transporteren en be- en verwerken van het huishoudelijk afval, uitgaande van maximale scheiding en een zo hoog mogelijk niveau van hergebruik en recycling.

Verder zijn wij kennispartner voor de gemeenten bij het realiseren van het VANG-beleid, waarin meer scheiding, minder huishoudelijk restafval en kwaliteitsverbetering van de gescheiden ingezamelde deelstromen centraal staan.

Met de toetreding van de gemeente Aalsmeer als aandeelhouder van Afvalsturing Friesland wordt vanaf 1 januari 2023 ook het huishoudelijk restafval van deze gemeente op Ecopark De Wierde nagescheiden en verder door ons verwerkt.

Daarmee laten 18 gemeentelijke aandeelhouders in Friesland en 13 (samenwerkende) gemeentelijke aandeelhouders buiten Friesland hun huishoudelijk afval door ons bedrijf be- en verwerken.

Zoals in het kader van de strategische koers is aangegeven, ligt onze focus op:

- duurzame verwerking: maximale valorisatie per afvalstroom met een zo hoog mogelijk niveau van hergebruik en recycling voor het realiseren van de VANG-doelstellingen van de gemeenten;
- het continu streven naar vollast van de verwerkingsinstallaties: de scheidings- en vergistings-installatie (SBI), de sorteerinstallatie (KSI) en de afvalenergiecentrale (REC).

De uitvoering van het landelijke overheidsbeleid dat is gericht op een hoog scheidingsniveau en substantiële verlaging van de hoeveelheid niet-recyclebaar restafval leidt tot zichtbare resultaten.

De inspanningen van de gemeenten spelen daar een grote rol in, onder andere door het op steeds grotere schaal invoeren van een vorm van diftar bij de afvalinzameling.

In lijn met het gezamenlijk streven naar een zo hoog mogelijk niveau van hergebruik en recycling zijn wij continu bezig met het optimaliseren van onze nascheidingsproces. Dit leidt tot succesvolle resultaten.

Optimalisering en uitbreiding van onze nascheidingsinstallatie met als doel nog betere scheidingsresultaten betekent ook dat er ruimte ontstaat voor meer invoer zodat vollast van de SBI gegarandeerd blijft.

Dit maakt dat wij, gelet ook op de groeiende interesse van overheidspartijen, graag ruimte willen bieden voor toetreding van nieuwe gemeenten als aandeelhouder van Afvalsturing Friesland in combinatie met levering van hun huishoudelijk afval.

De invulling daarvan is in het afgelopen jaar een belangrijk onderwerp van bespreking met onze raad van commissarissen en onze aandeelhouders geweest. Besloten is om in de statuten van Afvalsturing Friesland te voorzien in de mogelijkheid van uitgifte van letteraandelen-C, naast de huidige uitgegeven letteraandelen-A en letteraandelen-B. Over de voorwaarden voor uitgifte, waaronder de uitgifteprijs en het aantal aandelen, zijn afspraken met de huidige aandeelhouders gemaakt. De algemene vergadering heeft in december 2023 ingestemd met de hiervoor vereiste wijziging van de statuten van Afvalsturing Friesland.

De gemeenteraad van de Groningse gemeente Pekela heeft in december 2023 unaniem besloten om te gaan samenwerken met Afvalsturing Friesland. Deze gemeente zal per 1 januari 2025 stoppen met bronscheiding van de plastics, metalen en drankenkartons (PMD) uit het huishoudelijk restafval en vanaf die datum haar huishoudelijk restafval door ons bedrijf laten nascheiden.

In 2024 zal een voorstel tot toetreding van Pekela als aandeelhouder-C aan de algemene vergadering worden voorgelegd.

In 2019 heeft het private afvalverwerkingsbedrijf AVR juridische stappen ondernomen naar aanleiding van de opdracht van de (samenwerkende) BAR-gemeenten aan Irado tot het (laten) verwerken van hun huishoudelijk restafval en het door Irado (als aandeelhouder van Afvalsturing Friesland) aan Afvalsturing opdragen van de verwerking van het huishoudelijk restafval van de BAR-gemeenten. Zowel de samenwerking tussen de BAR-gemeenten (Barendrecht, Albrandswaard en Ridderkerk en Irado als de samenwerking tussen Irado en Afvalsturing Friesland is gebaseerd op de wettelijk toegestane uitzondering op de aanbestedingsplicht in de vorm van quasi-inbesteding.

AVR stelt dat gebruikmaking van deze uitzondering in deze samenwerking niet zou zijn toegestaan en dat de betreffende verwerkingsopdrachten hadden moeten worden aanbesteed.

Na een voor AVR negatief oordeel van de voorzieningenrechter en daarna van de rechtbank, is in 2021 door AVR hoger beroep bij het gerechtshof Den Haag ingesteld.

Na een uitgebreid traject met het schriftelijk uitwisselen van stukken en mondelinge behandeling heeft het gerechtshof in november 2023 besloten prejudiciële vragen over een van de criteria van quasi-inbesteding aan het Hof van Justitie van de Europese Unie in Luxemburg voor te leggen.

Dit heeft tot gevolg dat er nog behoorlijk wat tijd mee zal zijn gemoeid voordat het gerechtshof tot haar eindoordeel in het hoger beroep komt.

Nadat we eind 2022 overeenstemming met Nedvang hadden bereikt over de belangrijkste voorwaarden voor samenwerking bij de inzameling, nascheiding, sortering en vermarkting van het kunststof verpakkingsafval en drankenkartons, is in het afgelopen jaar veel tijd besteed aan het uitwerken van de wederzijdse rechten en plichten, de vergoedingstructuur, rapportages, monitoring, specificaties en protocollen.

Eind 2023 is de samenwerkingsovereenkomst tussen Afvalsturing Friesland en Nedvang (inmiddels Verpact), geldend vanaf 2023 en met een looptijd van in principe vijf jaar, ondertekend.

Deze samenwerking vormt de basis voor het door ons bedrijf nascheiden en laten sorteren van het kunststof verpakkingsafval en drankenkartons van de bij aangesloten (samenwerkende) gemeenten die voor het nascheidingsmodel hebben gekozen. De vermarkting vond het afgelopen jaar nog plaats in samenwerking tussen Afvalsturing Friesland en Nedvang, maar vanaf 2024 wordt dit door Nedvang geregeld.

Duurzame ambities en resultaten

Van de zeventien mondiale duurzame ontwikkelingsdoelen (beter bekend als de SDG's: de Sustainable Development Goals) die zich richten op het bereiken van een duurzame en inclusieve wereld voor iedereen in 2030, zijn er inmiddels tien waaraan Omrin zich heeft verbonden.

Het zijn vooral deze doelen die goed aansluiten bij waar Omrin voor staat en waar Omrin actief aan wil bijdragen:

- kwaliteitsonderwijs (doel 4);
- schoon water en sanitair (doel 6);
- betaalbare en duurzame energie (doel 7);
- eerlijk werk en economische groei (doel 8);
- industrie, innovatie en infrastructuur (doel 9);
- duurzame steden en gemeenschappen (doel 11);
- verantwoorde consumptie en productie (doel 12);
- klimaatactie (doel 13);
- leven op het land (doel 15);
- partnerschappen om doelstellingen te bereiken (doel 17).

Een student heeft als afstudeeropdracht in de eerste helft van 2023 onderzoek gedaan naar het gebruik van de SDG's door Omrin en door onze aandeelhoudende gemeenten. Daaruit blijkt dat gemeenten in hoofdlijnen de rol van Omrin met betrekking tot de SDG's herkennen en in de communicatie van Omrin terugzien, maar dat vaak nog onvoldoende duidelijk is hoe dit specifiek per SDG invulling krijgt. Er worden ook kansen gezien in het nog meer gezamenlijk optrekken bij het werken aan de SDG's. We maken de relatie tussen onze bedrijfsactiviteiten en de SDG's onder andere zichtbaar in ons jaarlijkse digitaal gepubliceerde duurzaamheidsverslag.

In de tweede helft van 2023 heeft een trainee van onze brancheorganisatie NVRD op ons verzoek verder onderzoek gedaan naar de wijze waarop Omrin invulling geeft aan 'onze' SDG's.

Voor elk van de hiervoor genoemde SDG's zijn gespecificeerde doelen en indicatoren per SDG bepaald, is in kaart gebracht hoe daaraan op dit moment door Omrin invulling wordt gegeven en welke kansen zich voor de nabije toekomst voordoen.

Ook in 2023 zijn weer met veel enthousiasme en inzet Himmelmiken gehouden. Dit zwerfvalproject wordt al meer dan 20 jaar door Omrin georganiseerd en heeft vooral tot doel om kinderen op jonge leeftijd bewust te maken van de aanwezigheid van zwerfvafval en de impact daarvan voor het milieu.

In het afgelopen jaar is aan dit project door ruim 7600 leerlingen van 84 basisscholen in de gemeenten Harlingen, Heerenveen, Leeuwarden, Ooststellingwerf, Opsterland en Waadhoeke deelgenomen. In het najaar is de Himmelwike genomineerd voor de Awards voor Duurzaamheid, die een podium willen bieden aan uitblinkende initiatieven en anderen daarmee willen inspireren.

Begin dit jaar werd bekend dat de Himmelwike is uitgeroepen tot het beste duurzame initiatief van Friesland in de categorie 'Opruimen lokaal not for profit'.

Een andere succesvolle educatieve rol van Omrin is het verzorgen van gastlessen op basisscholen en in de eerste klassen van het voortgezet onderwijs in Friesland en Groningen. Dit wordt wekelijks gedaan door een van onze medewerkers onder de naam Meester Pieter.

Voor de gastlessen wordt gebruik gemaakt van verschillende lesprogramma's die variëren per leeftijd en per thema. Zo worden interactieve presentaties verzorgd over afvalpreventie, het scheiden van afval, zwerfafval, het afvalproces bij Omrin en biodiversiteit.

In het afgelopen jaar waren hier 2147 kinderen in 96 klassen op 58 scholen bij betrokken.

In 2023 is circa 78% van het huishoudelijk afval van onze gemeenten gescheiden (in 2022 was dat 74%; deze percentages zijn gebaseerd op de cijfers van bronscheiding in de Friese gemeenten en de cijfers van nascheiding van alle gemeenten die hun afval bij Omrin laten nascheiden). De hoeveelheid na bron- en nascheiding resterend brandbaar residu bedroeg in 2023 87 kilogram per inwoner (in 2022: 102 kilogram per inwoner).

Deze resultaten bevestigen dat we door de gezamenlijke inspanningen van de (samenwerkende) gemeenten die zich bij Afvalsturing Friesland hebben aangesloten en ons bedrijf en de tot nu toe gemaakte keuzes, goed op weg zijn in het optimaal scheiden van het afval en het terugdringen van de hoeveelheid restafval.

De uitbreiding van de dienstverlening van Omrin betekent dat ons wagenpark voor het transport van afval naar onze be- en verwerkingslocaties groeit. Het hiervoor ingezette transportmaterieel maakt gebruik van het groengas dat op Ecopark De Wierde uit het afval wordt geproduceerd en heeft dus geen fossiele brandstoffen meer nodig. Per saldo neemt hierdoor de absolute uitstoot van broeikasgassen en de emissie-intensiteit af.

In samenwerking met onze leveranciers wordt ons transport verder verduurzaamd. Een voorbeeld daarvan is het inbouwen van extra tanks voor groengas, waardoor de actieradius wordt vergroot en over voldoende stationaire duurzame energie wordt beschikt voor de laadinstallatie van transportcontainers en de pers voor het samendrukken van het afval.

Ook bij vervanging en uitbreiding van materieel dat voor de operationele activiteiten op onze bedrijfslocaties Ecopark De Wierde wordt ingezet, blijft toepassing van groengas of elektrificatie het uitgangspunt.

Omrin heeft in het afgelopen jaar opnieuw een grote bijdrage geleverd aan de productie van duurzame energie uit afval in de vorm van gas, stoom en elektriciteit.

Uit de organische fractie is in 2023 een hoeveelheid van circa 19,2 miljoen m³ biogas geproduceerd (in 2022: circa 17,5 miljoen m³).

Het grootste gedeelte van het geproduceerde biogas is opgewerkt tot 0,2 miljoen m³ biomethaan en 12,8 miljoen m³ groengas (in 2022 ruim 1,3 miljoen m³ biomethaan en ruim 8,7 miljoen m³ groengas). Het biomethaan wordt geleverd aan het eigen tankstation om te worden ingezet als brandstof voor het rijdend materieel en het groengas wordt ingevoerd op het aardgasnet.

Alle ingevoede groengas is door middel van garanties van oorsprong (GvO's) ingezet als brandstof in het wegverkeer.

Door verbranding van het niet-herbruikbare brandbaar restafval in de REC hebben wij in 2023 ruim 122.000 MWh elektriciteit (dit komt overeen met ruim 64.532 MWh aan groene stroom) en ruim 517.000 MWh aan nuttige warmte in de vorm van stoom geproduceerd (in 2022 bijna 126.000 MWh elektriciteit en ruim 518.000 MWh stoom).

We hebben in het afgelopen jaar veel voorbereidend werk verricht voor de voorgenomen realisatie van twee grote Omrin-projecten waarmee de hoeveelheid duurzame energie uit afval verder kan worden vergroot: een installatie voor de verwerking van digestaat en een installatie voor het vergisten van het gft-afval.

In de tweede helft van 2023 hebben we moeten concluderen dat de beoogde digestaatverwerkingsinstallatie die in samenwerking met kartonproducent Eska in Sappemeer zou worden gerealiseerd, niet haalbaar is. Intensief overleg en contacten met het bevoegd gezag maakten duidelijk dat de afgifte van de vereiste natuurvergunning nagenoeg onmogelijk bleek vanwege de stikstofbeperkende maatregelen. Alternatieven zijn nog in onderzoek.

Het traject in aanloop naar realisatie van de gft-vergistingsinstallatie ten zuidoosten van de stad Groningen heeft vertraging opgelopen omdat eerst een m.e.r.-procedure moet worden doorlopen. Daardoor zal start van de bouw en ingebruikname weliswaar in tijd opschuiven, maar de realisatie als zodanig staat niet ter discussie.

Een nieuw grootschalig project waarvoor de verkenningen in het afgelopen jaar van start zijn gegaan, is de uitbreiding van onze nascheidingsinstallatie op Ecopark De Wierde met een tweede kleinschaliger installatie.

Met deze installatie willen we door middel van aanvullende stappen in het nascheidingsproces nog meer kunststoffen en andere recyclebare materialen uit het afval halen en de hoeveelheid voor verbranding bestemd afval verder reduceren. Tegelijkertijd biedt deze uitbreiding ruimte voor de groeiende aanvoer van na te scheiden restafval.

We laten door een extern bureau onderzoek doen naar de bijdrage van het be- en verwerkingsconcept van Omrin aan de reductie van CO₂-emissies, ook in het licht van toekomstige projecten. De eerste resultaten daarvan bevestigen de impact van de wijze waarop Omrin invulling geeft aan haar duurzaamheidsambities. In de loop van 2024 wordt dit verder gekwantificeerd.

Er wordt volop gewerkt aan de (voorbereidingen voor de) ontwikkeling van Ecopark De Wierde tot 'Werklandschap van de Toekomst'. In dit meerjarige project wordt deze locatie fasegewijs getransformeerd in een energieneutraal, emissievrij en klimaatadaptief bedrijfsterrein. Hierbij staat centraal het verantwoord inpassen van onze bedrijfsprocessen voor een hoogwaardig hergebruik van afval, herstel van regionale ecosystemen en het ontwikkelen en versterken van Ecopark De Wierde als biodiversiteit-hotspot, met zo weinig impact voor de omgeving.

We werken voor de landschappelijke inpassing nauw samen in een werkgroep met (vertegenwoordigers van) omwonenden, Plaatselijk Belang Vegelinsoord, Dorpsbelang Oudehaske, Plaatselijk Belang Haskerdijken/Nieuwebrug, de gemeente Heerenveen, de gemeente De Fryske Marren en een landschapsarchitect.

In december 2023 hebben we de inwoners van de omliggende dorpen tijdens informatieavonden geïnformeerd over de plannen en gelegenheid gegeven voor het doen van aanbevelingen.

De omgeving wil graag met ons meedenken, maar heeft wel aandacht gevraagd voor het verminderen van overlast door geluid, geur en licht. Daar zal uitdrukkelijk rekening mee worden gehouden in de verdere planontwikkeling.

Belangrijk onderdeel van het project is de uitbreiding van Ecopark De Wierde aan de noordzijde. Een gedeelte daarvan is in fase 1 bestemd voor het nieuwe kantoorgebouw en een representatieve ruimte voor het ontvangen van groepen. De vrijkomende ruimte op het huidige terrein zal vervolgens worden gebruikt voor bedrijfsactiviteiten.

fase 1 ontwikkeling Ecopark De Wierde

In april 2023 is, in navolging van de Vereniging Circulair Friesland en mede op initiatief van Omrin, de Vereniging Circulair Groningen opgericht. Met dit circulaire netwerk van bedrijfsleven, overheden, onderwijs en maatschappelijke organisaties wordt actief ingezet op het versnellen van de transitie naar een circulaire economie in de regio Groningen. Door de in 2022 opgerichte Stichting Samen Circulair Heerenveen worden in samenwerking tussen Omrin en sc Heerenveen bestaande netwerken ingezet en nieuwe netwerken ontwikkeld voor het gezamenlijk bouwen aan een regionaal ecosysteem en het aanjagen van de circulaire transitie op regionale schaal. Dit initiatief heeft in het afgelopen jaar door middel van bijeenkomsten en sessies en door de inzet van een kwartiermaker een belangrijke impuls gekregen.

In het afgelopen jaar hebben we, met de inzet van veel (oud-)medewerkers en in samenwerking met tal van duurzame partners van Omrin, twee zeer geslaagde open dagen georganiseerd.

Op 3 juni konden bezoekers op Ecopark De Wierde uitgebreid kennismaken met de activiteiten van Omrin, met als thema 'wat gebeurt er met jouw afval'. Tijdens deze open dag heeft Omrin meer dan 4.500 bezoekers mogen verwelkomen en werden in de socials zo'n 280.000 gebruikers bereikt.

Op 7 oktober volgde een kleinschaliger open dag bij de REC in Harlingen, waar ruim 600 bezoekers een kijkje hebben genomen in de installatie en zich lieten informeren over de toegepaste technieken voor een hoogwaardige, energie-efficiënte en milieuverantwoorde verwerking van het afval.

Gedurende het jaar hebben we weer tal van groepen op Ecopark De Wierde ontvangen om hen te informeren over de integrale ketenbenadering van Omrin en de bijdrage die wij met ons be- en verwerkingsconcept leveren aan het realiseren van een circulaire economie.

Hun samenstelling varieerde van bestuurders, raadsleden en ambtelijke vertegenwoordigers van (samenwerkende) gemeenten die deelnemen in Afvalsturing Friesland tot vertegenwoordigers van partnerbedrijven en delegaties uit Noorwegen en Roemenië.

Als onderdeel van het leerprogramma 'Responsibility for Sustainability' van de Rijksuniversiteit Groningen hebben wij voor de deelnemers een dagdeel verzorgd over het werken met SDG's en een duurzaam businessmodel.

Verder is Omrin betrokken geweest bij diverse projecten.

In oktober 2023 is in de gemeenten Dantumadiel, De Fryske Marren, Harlingen, Leeuwarden, Noardeast-Fryslân, Smallingerland, Súdwest-Fryslân, Tytsjerksteradiel en Waadhoeke de actieweek Skjin Wetter georganiseerd. Thema van deze actieweek was 'Afval als grondstof'. In samenwerking tussen deze gemeenten, Wetterskip Fryslân, de Friese Milieu Federatie, IVN Natuureducatie en Omrin is met de inzet van vrijwilligers uit 79 organisaties in totaal 854 kilometer aan watergangen schoongemaakt. Andere projecten waar Omrin bij betrokken was, waren onder andere De Grote Zoozee (over zwerfafval en recycling) in het Fries Natuurmuseum en World Cleanup Day.

Bedrijfsvoering Ecopark De Wierde

Op Ecopark De Wierde worden alle bedrijfsactiviteiten uitgevoerd die te maken hebben met het scheiden en bewerken van recyclebare afvalstromen tot secundaire grondstoffen, het vergisten van organisch afval tot biogas, de productie van groengas en het storten van afval.

Afgelopen jaar is de verleende revisievergunning voor de gehele bedrijfslocatie onherroepelijk geworden. Met deze vergunning kan de stortplaats van 24 naar 29 meter worden verhoogd en kan de gewenste uitbreiding in oostelijke richting (naast het Nieuwe Heerenveense Kanaal) worden gerealiseerd. Eind 2023 is van start gegaan met de werkzaamheden voor deze uitbreiding, die met name is bedoeld als opslaglocatie.

Met Plaatselijk Belang Vegelinsoord, Dorpsbelang Oudehaske en Plaatselijk Belang Haskerdijken/Nieuwebrug is een convenant gesloten, met als doel het vastleggen van afspraken voor een constructieve samenwerking bij de verdere ontwikkeling van Ecopark De Wierde. Deze afspraken hebben onder andere betrekking op de communicatie met de omgeving en hoe te handelen bij calamiteiten.

Er zal een ontvangthal over het aanvoerbord en de aanvoerbunker worden gebouwd, zodat het lossen van afval volledig inpandig kan plaatsvinden en de huidige overlast die bij de overslag wordt ervaren zoveel mogelijk wordt voorkomen.

In de afgelopen jaren hebben we de verwerkingscapaciteit van onze nascheidingsinstallatie stapsgewijs uitgebreid van ruim 200.000 ton zo'n zes jaar geleden naar circa 290.000 ton in het afgelopen jaar, waarbij de installatie steeds op vollast in bedrijf is geweest. Dit is het resultaat van een zo hoog mogelijk niveau van efficiëntie in het nascheidingsproces, technische aanpassingen en adequaat uitgevoerde onderhoudsprogramma's. Ons doel is om in 2024 de verwachte maximale technische capaciteit van 300.000 ton te kunnen benutten.

De geplande onderhoudstop die medio 2023 is uitgevoerd, omvatte naast diverse technische werkzaamheden twee grote projecten. De bestaande zeeftrommel is vervangen door een nieuwe trommel met een binnendiameter van 3,6 meter en een grotere verwerkingscapaciteit van 45 ton per uur. Tijdens een meer dan 12 uur durende operatie is de oude trommel via het dak uit de nascheidingsinstallatie gehesen en de nieuwe zeeftrommel teruggeplaatst.

Verder is het scheidingsstelsel voor de mix kunststoffen en folies vervangen.

In het eerste halfjaar zijn de wandbeplating en dakbedekking van de scheidings- en de vergistingshal vervangen. Voor de daken van beide hallen is duurzame en circulaire dakbedekking gebruikt.

De in 2021 in gebruik genomen uitbreiding van de nascheidingsinstallatie met de Dano-trommel, waarmee meer organisch materiaal uit het huishoudelijk restafval wordt gehaald (met name luierafval en niet-herbruikbaar papierafval), heeft het afgelopen jaar goed gefunctioneerd. Hiermee wordt de hoeveelheid organisch materiaal uit de nascheiding die in de vergistingsinstallatie in biogas wordt omgezet, verder vergroot. Ook de vergistingsinstallatie en de installatie voor het opwerken van het biogas tot groengas functioneerde in 2023 volgens verwachting. Helaas werden we in februari 2023 geconfronteerd met een afgebroken voedingsleiding bij een van de vergistingsreactoren, waardoor een grote hoeveelheid organisch materiaal over het omliggende terrein wegstroomde. De wijze waarop door onze medewerkers bij deze calamiteit is gehandeld en bij de grote schoonmaakactie daarna verdient een groot compliment. Wetterskip Fryslân liet als bevoegd gezag weten onder de indruk te zijn van de uitgevoerde acties, de goede communicatie en de proactieve houding.

In het najaar van 2023 is het besluitvormingstraject over de uitbreiding van de vergistingsinstallatie met een vierde reactor afgerond. Met deze uitbreiding wordt voorzien in de benodigde extra vergistingscapaciteit voor de toenemende hoeveelheid organisch materiaal. Deze toename is het gevolg van de groeiende aanvoer van huishoudelijk restafval naar de SBI en de verdere optimalisering van onze scheidingsprocessen (inclusie de Dano-trommel).

Daarnaast biedt een vierde reactor meer mogelijkheden voor het adequaat opvangen van eventuele uitval van een van de andere bioreactoren. Met deze nieuwe reactor wordt gekozen voor een 'droog' vergistingsstelsel, in aanvulling op het bestaande 'natte' stelsel waar we al een groot aantal jaren mee werken, met als voordelen een hoger energierendement, een minder gecompliceerd bedrijfsproces en een onderhoudsvriendelijker systeem.

Met de nascheidingsinstallatie en de vergistingsinstallatie op Ecopark De Wierde worden kunststof verpakkingsafval, drankenkartons, minerale stromen, metalen en organisch materiaal gescheiden. Uit de organische natte fractie wordt vervolgens biogas gewonnen en wordt een deel van het residu als biobrandstof ingezet in de energiesector.

In het afgelopen jaar hebben wij in totaal 49,3% aan recyclebare en nuttig toepasbare deelstromen uit het huishoudelijk restafval gehaald (in 2022: 43,7%). Binnen de totale hoeveelheid door ons verwerkt huishoudelijk restafval is over 2023 de volgende onderverdeling van toepassing:

- 19,4% materiaalhergebruik (kunststoffen, drankenkartons, metalen en zand/inert);
- 29,9% nuttige toepassing organische natte fractie (biogas en biogranulaat);
- 49,2% verbranding met energierecuperatie (R1);
- 1,5% verwijdering (verbranding D10 en storten).

Het percentage nagescheiden drankenkartons was in het afgelopen jaar lager dan gewenst. Oorzaak hiervan was het wegvallen van de recyclecapaciteit voor de in Nederland vrijkomende drankenkartons, waardoor Omrin de nascheiding hiervan noodgedwongen tijdelijk moest stoppen.

Nadat Nedvang vervangende recyclecapaciteit heeft gecontracteerd, is de nascheiding van de drankenkartons hervat.

Afvalsturing Friesland exploiteert samen met de publieke bedrijven HVC en Midwaste de bij Ecopark De Wierde gevestigde kunststoffensorteerinstallatie (KSI).

In de KSI worden de nagescheiden kunststoffen en drankenkartons en de brongescheiden kunststofstromen gesorteerd in kunststof monostromen, die zoveel mogelijk als grondstof worden afgezet voor de productie van nieuwe kunststof producten.

De output van de KSI bestaat uit PET-flessen, polyethyleen (PE), polypropyleen (PP), folies, mix-kunststoffen, non-ferro (aluminium), fijn ijzer, metalen, tetra (drankkartons) en PET-schalen. Verder levert het sorteerproces een residustroom (grof, middel en fijn) op, waarvan het fijne residu door Omrin wordt vergist en de overige twee residufracties worden verbrand.

Inmiddels wordt proefondervindelijk gebruik gemaakt van artificial intelligence waarbij een robot de productstroom scant en de niet voor kunststofrecycling geschikte residuen daaruit haalt.

In totaal heeft de KSI in het afgelopen jaar ruim 74.500 ton bron- en nagescheiden kunststoffen en drankenkartons gesorteerd (in 2022: bijna 74.000 ton).

Binnen de afvalhiërarchie voor het beheer van afvalstoffen die op basis van de Wet milieubeheer in LAP3 is uitgewerkt, is het storten van afval waarvoor geen beter verwerkingsalternatief beschikbaar is de laatst overblijvende optie.

Op Ecopark De Wierde beschikken wij over een stortplaats waarmee wij binnen de hiervoor genoemde beleidskaders een passende en verantwoorde oplossing bieden voor onder andere asbesthoudend afval, grondreinigingsresiduen en verontreinigde grond en bagger.

De hoeveelheid in het verslagjaar op Ecopark De Wierde gestort afval is in het afgelopen jaar toegenomen ten opzichte van 2022.

Bedrijfsvoering REC Harlingen

Alle brandbaar afval dat niet kan worden benut als (recyclebare) grondstof en niet geschikt is voor de productie van groengas, wordt in de REC door verbranding omgezet in energie in de vorm van stoom en elektriciteit. De stoom wordt aan het naburige zoutproductiebedrijf Frisia geleverd en de via turbines geproduceerde elektriciteit wordt via het openbaar net afgezet.

Elk jaar wordt de REC gedurende een aantal weken stilgelegd voor het uitvoeren van gepland grootschalig onderhoud. In 2023 was met dit onderhoudstraject een periode van ruim vier weken gemoeid. Zo'n 250 externe vakspecialisten zijn ingezet voor het uitvoeren van reguliere onderhoudswerkzaamheden en voor specifieke projecten die voortvloeien uit de uitgebreide inspecties. Zo zijn een gedeelte van de ketelwand en onderdelen van het doekenfilter in de rookgasreiniging vervangen en is onderhoud uitgevoerd aan het elektrostatisch filter en aan het verbrandingsrooster. Verder is een extra denox-voorziening aangebracht, waarmee via een katalysator stikstofdioxiden uit de rookgassen worden gehaald.

De REC is in de periode tot en met augustus 2023 vijf keer korte tijd uit bedrijf geweest vanwege een ketellekkage. Naar alle waarschijnlijkheid zijn twee van deze storingen het gevolg geweest van het drukgolfeffect van ontplofende lachgascilinders. Daarmee is de impact van de lachgasproblematiek zoals die eerder in dit jaarverslag is geschetst, ook voor ons bedrijf substantieel geweest, zoals dat voor de hele afvalsector geldt.

Per saldo had de REC in 2023 te maken met 18,5 storingsuren, waarmee ruimschoots binnen het vergunde maximum van 60 storingsuren per jaar is gebleven. Tijdens de storingen heeft zich nagenoeg geen overlast voor de omgeving voorgedaan. Deze storingen en de daaruit voortvloeiende stilstand van de installatie zorgden voor een lagere technische beschikbaarheid van de REC. In totaal is in 2023 ruim 253.000 ton afval in de REC verwerkt.

In mei 2023 is de rapportage gepubliceerd van het in opdracht van LTO Noord uitgevoerde biomonitoringonderzoek in 2022. Sinds de operationele ingebruikname van de REC in 2011 worden jaarlijks metingen uitgevoerd op verschillende meetpunten in de omgeving van de REC, met als doel het vroegtijdig signaleren van mogelijk nadelige effecten van de emissies van de installatie. Voor het bepalen van de gehalten aan cadmium, kwik en PAK's worden bladgroenten gebruikt, voor het bepalen van dioxineverbindingen en dioxine-achtige PCB's wordt koemelk bemonsterd en via het gras worden fluoridegehalten gemonitord. Evenals in de voorgaande jaren is ook over 2022 geconcludeerd dat er geen aanwijzingen zijn gevonden dat de emissie van de REC van invloed is geweest op de kwaliteit van agrarische gewassen en producten in de omgeving van de installatie. Ten opzichte van de nulmeting in 2010, toen er nog REC-emissies waren, is er afgezien van kleine fluctuaties tussen jaren geen sprake van een eenduidig dalende of stijgende trend. De dioxine en dioxine-achtige PCB-gehalten in koemelk bleven ruim beneden de maximaal toelaatbare gehalten.

Zoals hiervoor aangegeven wordt in de aangescherpte landelijke klimaatdoelstellingen aangekoerst op een forse reductie van CO₂-emissies. Als onderdeel van onze strategische doelstelling 'Omrin zet in op het maximaal terugwinnen van grondstoffen en duurzame energie uit afval', is als een van de strategische subdoelen geformuleerd dat Omrin een CO₂-neutrale bedrijfsvoering heeft en de mogelijkheden voor het afvangen van CO₂ bij de REC uitwerkt. Nadat eerst een verkennend onderzoek naar CO₂-afvang bij de REC en opties voor opslag en/of toepassing van de afgevangen CO₂ is uitgevoerd, is een conceptueel ontwerp voor de energetisch beste inpassing van een CO₂-afvanginstallatie uitgewerkt. Hieruit blijkt dat het met de huidige technische mogelijkheden alleen mogelijk is om een energie-intensieve oplossing voor CO₂-afvang te realiseren. Omdat dit ten koste zou gaan van het hoge energetische rendement van de REC, is besloten om te participeren in een breder onderzoek naar alternatieve, minder energie-intensieve technologieën voor CO₂-afvang.

Kwaliteit, arbo, veiligheid en milieu (KAVM)

In vervolg op de onderzoeken die in 2018 en in 2020 zijn uitgevoerd naar de veiligheidscultuur binnen Omrin, is in het voorjaar van 2023 een nieuw veiligheidscultuuronderzoek gehouden.

Dit onderzoek door bureau Kader Consultancy omvatte het uitzetten van een vragenlijst en een analyse van de uitkomsten daarvan, interviews met circa 30 medewerkers die op verschillende bedrijfslocaties werkzaam zijn, documentenonderzoek en locatiebezoeken.

Centrale thema's in het onderzoek waren management commitment, organisatie, communicatie, leiderschap, betrokkenheid, bewustzijn, competenties, attitudes en gedrag.

De gerealiseerde eindscore van 3,5 (op een schaal van 5) betekent opnieuw een verbeterstap op veiligheidsgebied, met een positie op de veiligheidscultuurladder precies tussen trede 3 (berekend; we hebben de systemen en veiligheidsregels om alle risico's te beheersen) en trede 4 (proactief) in. Het onderzoek in 2020 resulteerde in een eindscore van 3,2 en het onderzoek in 2018 in een eindscore van 2,9.

Als belangrijkste verbeterpunt komt de communicatie over veiligheid naar voren. Dit krijgt uitdrukkelijk aandacht in het plan van aanpak voor het versterken van de veiligheidscultuur bij Omrin, met als achterliggend doel het bereiken van trede 4 op de veiligheidscultuurladder.

Eind 2023 hebben we in aparte uitgave van het personeelsblad van Omrin uitgebreid stilgestaan bij het belang van een veilige werkomgeving en hoe we daar met de gezamenlijke inzet van alle medewerkers aan kunnen bijdragen.

Een inmiddels vast onderdeel van het bewustwordingstraject als het gaat om veiligheid op de werkvloer, is onze deelname aan de landelijke Week van de Veiligheid.

Tijdens deze week zijn diverse veiligheidsthema's onder de aandacht gebracht, waaronder het doen van meldingen van (bijna-)ongevallen en incidenten en de risico's van ongevallen door de 'dode hoek' en het gebruik van speciale spiegelafstelplaatsen (ook op onze locaties).

Een belangrijk project in het afgelopen jaar dat nauwe raakvlakken heeft met een veilige werkomgeving, was het opstellen van een centraal locatiereglement. Waar voorheen met verschillende reglementen voor de diverse bedrijfslocaties werd gewerkt, geldt nu één reglement voor alle zeventien Omrin-locaties. In dit reglement zijn afspraken, regels en voorschriften opgenomen over veiligheid en gedrag, die gelden voor alle medewerkers en bezoekers.

Over geheel 2023 is het totaal aantal meldingen van gevaarlijke situaties en bijna-ongevallen met circa 40% gestegen. Dit is een belangrijke ontwikkeling, omdat dit het groeiende veiligheidsbewustzijn en hogere alertheid op de werkvloer bevestigt. Op deze manier kunnen werkelijke (ernstige) ongevallen worden voorkomen en kunnen waar nodig verbetermaatregelen worden getroffen.

Het aantal ongevallen dat verzuim tot gevolg had, is met ruim 60% gedaald tot vier ongevallen in 2023.

Registratie van meldingen vindt plaats via het voor iedere medewerker toegankelijke ongevallenregistratiesysteem. De opvolging van deze meldingen wordt bewaakt door onze KAVM-adviseurs, die akkoord moeten geven op de uit de meldingen voortvloeiende maatregelen.

Omrin heeft een gecertificeerd en geïntegreerd managementsysteem voor de normen ISO 9001 (kwaliteit), ISO 14001 (milieu) en ISO 45001 (gezond en veilig werken). Hiermee worden risico's op de betreffende onderdelen geïdentificeerd en waar mogelijk voorkomen, worden restrisico's beheerst en worden (bedrijfs)processen continu verbeterd.

Omdat we het van groot belang vinden dat de audits steeds met een frisse en kritische blik op onze bedrijfsprocessen worden uitgevoerd, is met ingang van 2023 voor een andere externe certificeringsinstantie gekozen. Bureau Veritas heeft in maart een uitgebreide auditronde uitgevoerd op verschillende bedrijfslocaties, waarbij als speerpunten wet- en regelgeving, management of change, inventarisatie van risico's en opvolging van geconstateerde aandachts- en verbeterpunten.

Uit deze externe audit is één kritische tekortkoming naar voren gekomen, namelijk het niet aantoonbaar aanwezig zijn van een compliance check van wettelijke en vgw-eisen bij een van de bedrijvengroepen. Verder zijn vijf kleine tekortkomingen geconstateerd, variërend van het ontbreken van een veiligheidsplattegrond tot niet-uitgevoerde leveranciersbeoordelingen. De naar aanleiding van de tekortkomingen aangeleverde oorzakenanalyses en door ons getroffen corrigerende maatregelen zijn goedgekeurd, waarna Omrin opnieuw is gecertificeerd voor ISO 9001, ISO 14001 en ISO 45001.

Naast de hiervoor genoemde KAVM-certificering is Omrin op het gebied van informatiebeveiliging gecertificeerd voor de norm ISO 27001. Er is in het afgelopen jaar een interne en een externe audit uitgevoerd die beide positief zijn afgerond, met enkele aandachtspunten voor verdere kwaliteitsverhoging.

Gedurende het jaar is veel aandacht besteed aan bewustwording onder de medewerkers van Omrin van het belang en de noodzaak van digitale veiligheid. Daarvoor is de NanoLearning-methode gebruikt. Ook zijn twee phishing-tests uitgevoerd om de alertheid als het gaat om cybersecurity te vergroten.

Werken bij Omrin

Belangrijk strategisch uitgangspunt van Omrin is aantrekkelijk werkgeverschap. Dit doen wij door te investeren in betrokken, bevlogen en duurzaam inzetbare medewerkers, door een werkomgeving te bieden die veilig, gezond, afwisselend en uitdagend is en door mensen volop ruimte te bieden om zichzelf te ontwikkelen.

Werken bij Omrin betekent werken in een organisatie die het verschil maakt en waar iedere medewerker bijdraagt aan een duurzamere en schone wereld.

Hoewel ook ons bedrijf steeds duidelijker de toenemende krapte op de arbeidsmarkt ervaart, merken we dat onze recruitmentstrategie merkbare resultaten oplevert bij het aantrekken van de juiste professionals. We slagen er mede door de inzet van een eigen recruiter nog steeds goed in om voor de uiteenlopende vacatures binnen ons bedrijf nieuwe medewerkers met de gewenste kwalificaties aan te trekken.

We werken bewust aan het zichtbaar maken van Omrin als aantrekkelijke werkgever door deel te nemen aan externe bijeenkomsten van bijvoorbeeld Mobiliteitsnetwerk Noord Nederland, Firda (MBO Vakonderwijs) en FutureMakers Noord en door de proactieve presentaties tijdens onze open dagen op Ecopark De Wierde en bij de REC in het afgelopen jaar.

In de wervingstrajecten van Omrin staan inclusiviteit en diversiteit zoveel mogelijk centraal. Dit werkt door in onze vacatureteksten, in het gebruik van social media en via de website 'Werken bij Omrin'.

In de werving houden we ook rekening met de streefcijfers en ons plan van aanpak op grond van de wettelijke regeling dat grote (niet-beursgenoteerde) vennootschappen - waartoe ook Afvalsturing Friesland NV behoort - streefcijfers en plannen van aanpak moeten opstellen voor de man/vrouw-diversiteit in het bestuur en de subtop.

Omdat bij Afvalsturing Friesland één statutair bestuurder in functie is, geldt overeenkomstig de wettelijke regels dat voor het bestuur geen streefcijfer voor een evenwichtiger samenstelling kan en hoeft te worden vastgesteld.

Als subtop is bij Afvalsturing Friesland gedefinieerd de medewerkers die binnen de groep van het strategisch management vallen. Dat zijn op dit moment dertig mannen en drie vrouwen.

Wij streven er naar om uitgaande van circa 10% verloop per jaar, bij vacatures in deze groep jaarlijks steeds tenminste twee vrouwen aan te nemen en één man. Hiermee willen we toegroeien naar een evenwichtiger man/vrouw-verdeling in de subtop van Afdeling Friesland. Dit laat onverlet dat het werkelijke verloop (veel) lager kan zijn.

Met de inzet van een eigen recruiter investeren we veel tijd en energie in de trajecten van preboarding, onboarding en offboarding. Het wervings- en selectieproces wordt gemonitord door middel van recruitmentanalyses. Tijdens de preboarding betrekken we nieuwe medewerkers al voordat ze daadwerkelijk in hun nieuwe functie van start gaan, zoveel mogelijk bij de organisatie om hen soepel te laten integreren. Onderdeel van het onboardingstraject is een uitgebreid introductieprogramma met bezoeken aan de verschillende bedrijfslocaties, een gestructureerd inwerkplan en tussentijdse evaluatiegesprekken. Een positief offboardingstraject, onder andere door het voeren van exitgesprekken, kan een belangrijke bijdrage leveren aan de reputatie van Omrin en levert mogelijke verbeterpunten op.

Veel aandacht is in het verslagjaar uitgegaan naar de implementatie van ons beleid op het gebied van psychosociale arbeidsbelasting. Omrin wil een gezonde werkomgeving bieden waarin iedere medewerker zich veilig voelt. We hebben diverse maatregelen genomen en activiteiten opgezet op basis van het Omrin-protocol voor grensoverschrijdend gedrag, agressie en geweld op de werkvloer. Doel is het zoveel mogelijk voorkomen van ongewenst gedrag in brede zin naar onze medewerkers, hen te trainen in de omgang met dit gedrag en hen waar nodig opvang en nazorg te bieden. Dit gebeurt door middel van de met inzet van een programmamanager ontwikkelde en uitgevoerde training “over korte lontjes en lange tenen”. Afgelopen jaar zijn de voorbereidingen voor het instellen van een meldpunt voor (vermoedens van) integriteitschendingen, onregelmatigheden en misstanden bij Omrin afgerond.

In aanloop naar de inwerkingtreding van de meldregeling en de start van het meldpunt op 1 januari 2024 is hierover uitgebreid gecommuniceerd met de medewerkers.

De meldregeling vormt samen met het integriteitsprotocol een integraal kader waarmee een belangrijke bijdrage kan worden geleverd aan de kernwaarden van Omrin.

Het verzuim bij Afdeling Friesland (inclusief dochterbedrijven) is in het afgelopen jaar gedaald tot 4,4%. Dit betekent een duidelijke kentering ten opzichte van het verzuim dat in 2022 was toegenomen tot 5,2%. Kanttekening hierbij is dat sprake blijft van een relatief hoog percentage niet-werkgerelateerd lang verzuim.

We blijven volop inzetten op duurzame inzetbaarheid van onze medewerkers, zowel in preventieve zin als tijdens reïntegratietrajecten. Onze eigen preventie- en verzuimadviseur speelt hierbij een belangrijke rol, evenals onze externe inzetbaarheidspecialisten: bedrijfsarts, bedrijfsfysiotherapeut, bedrijfsmaatschappelijk werker, arbeidskundige, financieel adviseur en vertrouwenspersonen. Duurzame inzetbaarheid betekent ook blijven investeren in de ontwikkeling van medewerkers. Dan gaat het niet alleen om het onderhouden en vergroten van vakken en beroepskwalificaties (zoals code 95 voor de vakbekwaamheid van chauffeurs), maar ook het aanbieden van en deelnemen aan (interne) trainingen. Voorbeelden daarvan zijn de praktijkgerichte training “Lean in de fabriek” voor operators, monteurs en technici, de circulaire masterclass over grondstoffen en het logistieke proces en veiligheidstrainingen.

De lopende cao-afspraken voor onze sector (de cao Grondstoffen, Energie en Omgeving die op 1 april 2024 afloopt) omvatten oorspronkelijk twee achtereenvolgende loonsverhogingen: per 1 april 2023 een verhoging met 3% en per 1 november 2023 een verhoging met 0,5%.

Vanwege de inflatie zijn tussen vakbonden en de werkgeversvereniging aanvullende cao-afspraken gemaakt, waarbij de verhoging van 1 november is vervroegd naar 1 april en de lonen per die datum met 3,5% zijn verhoogd.

Ondernemingsraad

In 2023 hebben de ondernemingsraad en de algemeen directeur als bestuurder van Afvalsturing Friesland zeven overlegvergaderingen gehouden. Het jaar is zoals gebruikelijk begonnen met de overlegvergadering waarin aan de hand van de jaarplannen van de verschillende bedrijvengroepen van gedachten wordt gewisseld over de algemene gang van zaken van de onderneming. Ook de commissaris die op voordracht van de ondernemingsraad is benoemd (de heer Wigboldus) heeft deelgenomen aan dit zogenoemde artikel 24 WOR-overleg. In deze vergadering is ook de samenwerking tussen de ondernemingsraad en de bestuurder geëvalueerd.

Na tussentijds vertrek van enkele leden van de ondernemingsraad zijn in de eerste helft van 2023 drie nieuwe leden toegetreden. Daarmee was de twaalfkoppige ondernemingsraad weer op volledige sterkte. Het is goed te constateren dat er voldoende belangstelling vanuit de verschillende bedrijvengroepen is om in de ondernemingsraad te participeren en in die hoedanigheid nauw betrokken te zijn bij het ondernemingsbeleid en de personeelsbelangen.

Gedurende het verslagjaar is in de overlegvergaderingen, mede aan de hand van instemmings- en adviesaanvragen, onder andere gesproken over de update van de strategie 2021-2024, de voortgang van projecten (waaronder de vierde vergister), diversiteit, KAVM-acties en de resultaten van het veiligheidscultuuronderzoek, organisatiewijzigingen, de meldingsregeling voor integriteitschendingen en misstanden, psa-beleid en wijziging van de statuten van Afvalsturing Friesland. In mei 2023 is het jaarlijkse informeel overleg tussen de leden van de raad van commissarissen en de leden van de ondernemingsraad gehouden.

Hoofdpijnen financiële ontwikkelingen

Ten opzichte van 2022, toen een omzet werd behaald van € 150,2 miljoen, is de omzet in 2023 met een bedrag van bijna € 12 miljoen toegenomen tot € 162,1 miljoen.

De belangrijkste oorzaken van deze stijging zijn de hogere omzet uit de verwerking van het afval (door meer tonnen verwerkt huishoudelijk afval - mede door de toetreding van de gemeente Aalsmeer - bij een hogere verwerkingscapaciteit van onze SBI), de fors hogere omzet uit energie (door de hoge energieprijzen en een grotere hoeveelheid geproduceerde energie uit het afval) en de hogere omzet uit grondstoffen (door gestegen grondstofprijzen).

Tegenover deze omzetgroei staat - ten opzichte van het in 2022 al flink gestegen kostenniveau - een verdere stijging van de kosten door de hoge inflatie, in het bijzonder van de personeelskosten, onderhoudskosten en inkoopkosten voor elektriciteit, hulpstoffen en materialen.

Per saldo leidt het vorenstaande tot een gerealiseerd netto concernresultaat van € 10,3 miljoen. Dit betekent een forse resultaatstijging ten opzichte van 2022, toen een resultaat van € 7,9 miljoen werd gerealiseerd.

In 2023 is voor de be- en verwerking van het huishoudelijk restafval een verwerkingstarief van € 69 per ton in rekening gebracht (met een uniform tarief van € 82 per ton).

Als onderdeel van de begroting van Afvalsturing Friesland voor 2024 hebben de aandeelhouders in juni 2023 het uniform tarief voor het huishoudelijk restafval vastgesteld op een bedrag van € 88 per ton met een poorttarief voor de verwerking van € 75 per ton in 2024. Ten opzichte van 2023 betekent dit een uit de kostenontwikkelingen voortvloeiende stijging met € 6 per ton.

Rekening houdend met het resultaat over 2022 en het investeringsprogramma is bij de begrotingsbehandeling medio 2023 aangegeven dat er ook in 2024 (evenals in 2023) financiële ruimte is voor een korting van € 10 per ton op het uniform tarief en poorttarief voor het in 2024 aangeleverde huishoudelijk restafval. Dit betekent dat de gemeenten in 2024 een verwerkingstarief van € 65 per aangeleverde ton huishoudelijk restafval betalen.

Het uniform tarief voor het gft-afval bedroeg in 2023 € 78,50 per ton. Als onderdeel van de begroting voor 2024 hebben de aandeelhouders het uniform tarief voor het gft-afval voor 2024 vastgesteld op een bedrag van € 85,00 per ton. Deze verhoging met € 6,50 vloeit voort uit de geïndexeerde kosten voor de door derden uitgevoerde gft-verwerking.

Het tarief van de afvalstoffenbelasting over het verbranden en het storten van afval bedroeg in 2023 € 35,70 per ton. Omdat het huishoudelijk restafval bij Afvalsturing Friesland niet integraal wordt verbrand maar eerst wordt nagescheiden, betaalden de aandeelhoudende (samenwerkende) gemeenten die hun huishoudelijk restafval door Afvalsturing Friesland laten nascheiden in 2023 een toeslag van € 18,36 per ton in plaats van het hiervoor genoemde belastingtarief.

Voor onze nascheidende gemeenten betekende dit een voordeel dat in 2023 is toegenomen tot een bedrag van € 17,34 per ton ten opzichte van integrale doorberekening van de afvalstoffenbelasting voor het verbranden van afval.

Het balanstotaal is per einde 2023 gedaald tot een bedrag van € 185 miljoen (in 2022: € 189 miljoen).

Deze daling is met name het gevolg van aflossing op lopende leningen. Het positieve resultaat in 2023 resulteert in een stijging van de solvabiliteit (groepsvermogen/balanstotaal) over 2023 tot 42,5% (in 2022: 37,1%). Om de financierbaarheid van de vennootschap op peil te houden is met de financiers afgesproken dat een deel van de verstrekte leningen een achtergesteld karakter heeft (ultimo 2023: € 4,1 miljoen) en dat dit deel van de leningen mag worden meegeteld in een aangepaste solvabiliteitsberekening ($\text{<groepsvermogen + achtergestelde leningen> / balanstotaal}$).

Per 31 december 2023 is de aangepaste solvabiliteit gestegen tot 44,7% (in 2022: 39,8%) als gevolg van het over 2023 gerealiseerde positieve resultaat. Daarmee blijft Afvalsturing Friesland ruimschoots voldoen aan de afspraak met de financiers dat deze aangepaste solvabiliteit niet onder de 20% komt.

Op basis van periodiek opgestelde liquiditeitsbegrotingen wordt beoordeeld wat de liquiditeitsbehoefte van Afvalsturing Friesland is. Aan de hand daarvan wordt eventueel financiering aangetrokken.

De investering in een vierde vergistingstoren op Ecopark De Wierde wordt gefinancierd op basis van separate afspraken met de bank. Voor de overige investeringen in 2024 wordt gelet op de liquiditeitspositie eind 2023 vooralsnog niet uitgegaan van extra financiering. Dit zal in de loop van het jaar worden beoordeeld. Voor eind 2024 is herfinanciering van alle lopende leningen voorzien.

Afvalsturing Friesland voert een beleid om haar renterisico's die voortkomen uit de afgesloten leningen te beperken. De hierbij gebruikte financiële instrumenten zijn er op gericht om de gevolgen van renteschommelingen beperkt te houden.

Belangrijkste risico's

De belangrijkste risico's voor de vennootschap zijn de technische beschikbaarheid van onze kapitaalintensieve installaties, de beschikbaarheid van afval en de ontwikkelingen op de energiemarkt.

Langdurige stilstand, onvoldoende beschikbaarheid van afval of dalende energieprijzen kunnen een grote impact hebben op het resultaat van Afvalsturing Friesland.

Door het uitvoeren van (preventieve) onderhoudsprogramma's wordt ongeplande stilstand van onze installaties zoveel mogelijk voorkomen en moet een zo hoog mogelijk niveau van operationele beschikbaarheid worden gerealiseerd.

De contracten van Afvalsturing Friesland voor de levering van afval hebben in de meeste gevallen een meerjarig karakter. Er is continu aandacht voor een optimale afstemming van de afvalportefeuille voor de korte en lange termijn op de capaciteit van de installaties.

Tenslotte worden de ontwikkelingen op de energiemarkt gevolgd en zijn zowel contractueel als door middel van subsidies maatregelen getroffen om de risico's van onverwachte fluctuaties te voorkomen.

Daarnaast kan sprake zijn van frauderisico's (zoals opzettelijke misleiding om onrechtmatig voordeel te behalen, het onrechtmatig onttrekken of doen toevloeien van waarden aan de vennootschap of frauduleuze financiële verslaggeving).

Afvalsturing Friesland hanteert diverse (interne) beheersingsmaatregelen om frauderisico's zoveel mogelijk uit te sluiten en te mitigeren. Hieronder vallen overkoepelende beheersmaatregelen die het risico op materiële fraude ondervangen, het toepassen van het integriteitsprotocol met inzet van een meldpunt waar onder andere niet-integer gedrag kan worden gemeld en de toepassing van functiescheiding (bij onder andere uitgaande geldstromen). Waar nodig worden maatregelen getroffen om de interne beheersing te verbeteren.

Op basis van het voorgaande kan worden gesteld dat de belangrijkste risico's beheersbaar zijn en in lijn zijn met het gewenste risicoprofiel van de onderneming.

De oorlogssituatie in Oekraïne sinds februari 2022 had internationaal en nationaal grote economische effecten en heeft dat tot op zekere hoogte nog steeds. De impact hiervan voor Afvalsturing Friesland is en blijft zichtbaar in met name hogere kosten voor inkoop van materieel, diensten en materialen, hogere personeelskosten en hogere inkoopkosten voor energie, maar ook in hogere opbrengsten uit de afzet van de energie die wij uit het afval produceren. Per saldo heeft dit geen nadelig effect op onze exploitatie.

Op basis van de ontwikkelingen in 2023, het positieve resultaat over 2023 en de huidige financiële positie is het risico dat niet aan verplichtingen kan worden voldaan zeer beperkt.

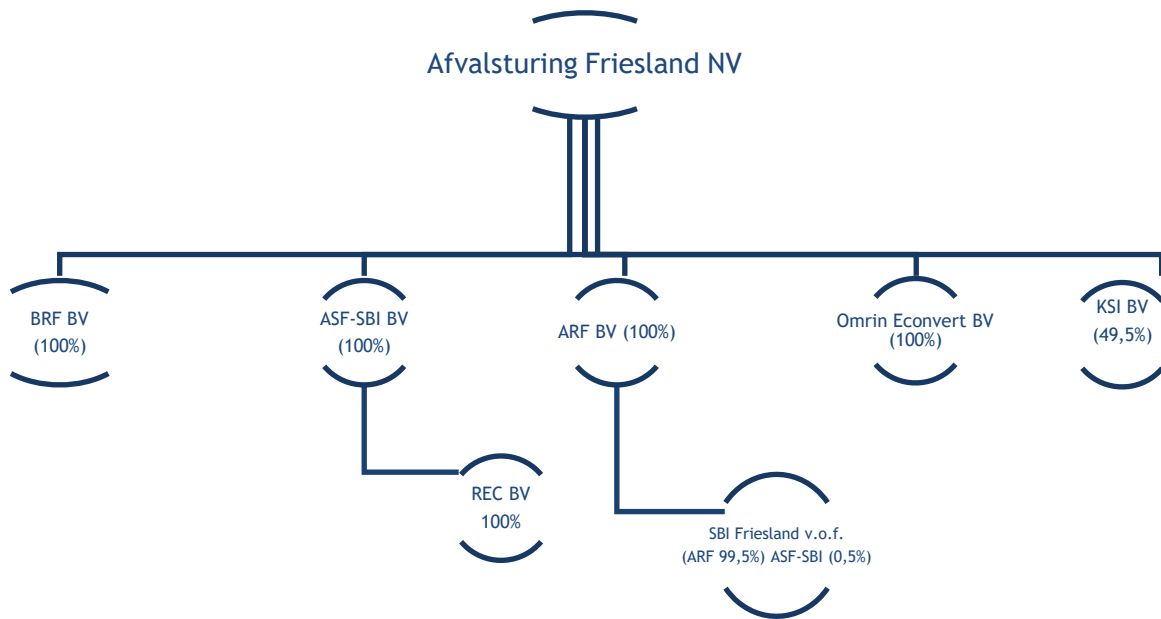
Er zijn geen twijfels over het voortzetten van de activiteiten onder het continuïteitsbeginsel.

Ten slotte

We zijn in 2023 slagvaardig en succesvol bezig geweest met het realiseren van onze strategische doelstellingen. De positieve ontwikkelingen doen echter niets af aan de noodzaak om scherp te blijven koersen op een nog hoger duurzaamheidsniveau en de lat hoog te blijven leggen als het gaat om het niveau van hergebruik, recycling en nuttige toepassing en een zo klein mogelijke hoeveelheid niet-recyclebaar restafval, met een stabiele bedrijfsvoering en een financieel verantwoord meerjarenperspectief. Daarmee liggen er in de komende jaren nog belangrijke uitdagingen voor ons die we, in nauwe samenwerking met onze aandeelhouders, zullen oppakken. Deze zullen een plek vinden in de strategie van Omrin zoals die in 2024 in samenspraak met onze stakeholders voor de strategieperiode 2025-2028 zal worden opgesteld.

ir. J.W.G. Vernooij, algemeen directeur

Juridische structuur Afvalsturing Friesland NV

Kerngegevens en kengetallen

	2023	2022	2021	2020	2019
Uniforme tarieven (in €)					
Restafval	72,00	80,00	80,00	80,00	82,00
Gft-afval	78,50	76,50	75,50	63,50	62,50
Verwerkte hoeveelheden (x 1.000 ton)					
Restafval	325	319	296	296	269
Gft-afval	116	110	103	96	90
Bedrijfsafval	126	109	85	78	94
Overige categorieën afval	244	195	210	284	261
	811	733	694	754	714
Financiële kengetallen (x € 1.000)					
Omzet	162.066	150.158	132.181	126.068	115.681
Resultaat	10.322	7.870	4.936	5.176	6.536
Groepsvermogen	78.528	70.303	64.757	61.055	57.000
Balanstotalen	184.894	189.444	193.194	193.825	199.008
Aantal werknemers					
Mannen	242	247	232	219	204
Vrouwen	47	46	39	36	33

Jaarrekening

Geconsolideerde balans per 31 december 2023 na resultaatbestemming

	31 december 2023		31 december 2022	
	€1.000	€1.000	€1.000	€1.000
Actief				
Vaste activa				
Materiële vaste activa	148.722		155.970	
Financiële vaste activa	2.143		1.268	
		150.865		157.238
Vlottende activa				
Voorraden	1.068		1.857	
Vorderingen	31.634		29.676	
Liquide middelen	1.327		673	
		34.029		32.206
		184.894		189.444

Geconsolideerde balans per 31 december 2023 na resultaatbestemming

	31 december 2023		31 december 2022	
	€ 1.000	€ 1.000	€ 1.000	€1.000
Passief				
Groepsvermogen				
Aandeel van de rechtspersoon in het groepsvermogen		78.528		70.303
Vorzieningen		15.474		15.169
Langlopende schulden		1.138		62.045
Kortlopende schulden		89.754		41.927
		184.894		189.444

Geconsolideerde winst- en verliesrekening 2023

	2023		2022	
	€1.000	€1.000	€1.000	€1.000
Netto-omzet	162.066		150.158	
Som der bedrijfsopbrengsten		162.066		150.158
Kosten grond- en hulpstoffen	13.502		14.348	
Kosten uitbesteed werk en andere externe kosten	57.101		53.474	
Lonen, salarissen en sociale lasten	23.746		22.885	
Afschrijvingen en waardeverminderingen	19.478		18.500	
Overige bedrijfskosten	32.360		28.886	
Som der bedrijfslasten		146.187		138.093
Bedrijfsresultaat		15.879		12.065
Financiële baten en lasten		-2.220		-1.754
Resultaat voor belastingen		13.659		10.311
Belastingen		-3.542		-2.641
Aandeel in het resultaat van niet-geconsolideerde ondernemingen		205		200
Resultaat na belastingen		10.322		7.870

Overzicht totaal resultaat

Geconsolideerd netto resultaat na belastingen toekomend aan de rechtspersoon	10.322	7.870
Totaal van de rechtstreekse mutaties in het eigen vermogen als onderdeel van het groepsvermogen	-	-
Totaal resultaat	10.322	7.870

Geconsolideerd kasstroomoverzicht over 2023

(volgens indirecte methode)

	2023		2022	
	€1.000	€1.000	€1.000	€1.000
Bedrijfsresultaat		15.879		12.065
Aanpassingen voor:				
Afschrijvingen en overige waardeveranderingen		19.478		18.500
Mutaties voorzieningen		305		231
<i>Mutaties in werkkapitaal:</i>				
Mutatie vorderingen	-1.502		-1.554	
Mutatie voorraden en onderhanden werk	789		-90	
Mutatie schulden	2.036		-2.576	
		1.323		-4.220
Kasstroom uit bedrijfsoperaties		36.985		26.576
Ontvangen interest			-	
Betaalde interest	-2.220	-2.220	-1.754	-1.754
Ontvangen dividend	-		-	
Betaalde winstbelasting		-2.880		-1.968
Kasstroom uit operationele activiteiten		31.885		22.854
Investerings in materiële vaste activa	-12.322		-14.172	
Desinvesteringen in materiële vaste activa	92		852	
Liquidatie deelneming	-		229	
Verstrekke leningen financiële vaste activa	-680			
Ontvangen aflossing financiële vaste activa	10		11	
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		-12.900		-13.080
Ontvangsten uit uitgifte aandelen	-		212	
Ontvangsten uit langlopende leningen	-		7.500	
Aflossing langlopende schulden	-12.843		-13.375	
Mutatie rekening-courant krediet	-3.391		-1.657	
Betaald dividend	-2.097		-2.536	
Kasstroom uit financieringsactiviteiten		-18.331		-9.856
Saldo mutatie geldmiddelen		654		-82
Liquide middelen vorig jaar		673		755
Liquide middelen dit jaar		1.327		673
Mutatie liquide middelen		654		-82

Toelichting op de geconsolideerde balans, de geconsolideerde winst- en verliesrekening en het geconsolideerd kasstroomoverzicht

Activiteiten

De activiteiten van Afvalsturing Friesland NV, ingeschreven in het handelsregister onder nummer 01070263, statutair gevestigd te Leeuwarden aan de Hidalgoweg 5, en haar groepsmaatschappijen bestaan voornamelijk uit:

- taken op het gebied van de afvalverwijdering
- het bewerken en verwerken van afvalstromen.

Groepsverhoudingen

Afvalsturing Friesland NV staat aan het hoofd van een groep rechtspersonen. Een overzicht van de gegevens, vereist op grond van de artikelen 2:379 en 2:414 BW, is onderstaand opgenomen:

Geconsolideerde maatschappijen

Naam	Statutaire zetel	Aandeel in het geplaatste kapitaal
◦ BRF BV	Leeuwarden	100%
◦ ASF Scheidings- en Bewerkingsinstallatie Friesland BV	Leeuwarden	100%
◦ ReststoffenEnergieCentrale BV	Leeuwarden	100%
◦ Omrin Econvert BV	Leeuwarden	100%
◦ Afvalverwerking Regio Friesland BV	De Bilt	100%
◦ Scheidings- en Bewerkingsinstallatie Friesland VOF	Oudehaske	100%

Niet-geconsolideerde deelnemingen

Naam	Statutaire zetel	Aandeel in het geplaatste kapitaal
◦ Kunststoffen Sorteert Installatie B.V.	Heerenveen	49,5 %

Grondslagen voor de consolidatie

In de geconsolideerde jaarrekening van Afvalsturing Friesland NV zijn de financiële gegevens verwerkt van de tot de groep behorende maatschappijen. De geconsolideerde jaarrekening is opgesteld met toepassing van de grondslagen voor de waardering en de resultaatbepaling van Afvalsturing Friesland NV.

De financiële gegevens van Afvalsturing Friesland NV zijn verwerkt in de geconsolideerde jaarrekening zodat, gebruikmakend van artikel 2:402 BW, is volstaan met een verkorte winst- en-verliesrekening in de vennootschappelijke jaarrekening.

De financiële gegevens van de groepsmaatschappijen zijn volledig in de geconsolideerde jaarrekening opgenomen onder eliminatie van de onderlinge verhoudingen en transacties. Belangen van derden in het vermogen en in het resultaat van groepsmaatschappijen zijn afzonderlijk in de geconsolideerde jaarrekening tot uitdrukking gebracht. De resultaten van nieuw verworven groepsmaatschappijen worden geconsolideerd vanaf de overnamedatum. Op die datum worden de activa, voorzieningen en schulden gewaardeerd tegen de reële waarden. De resultaten van afgestoten deelnemingen worden in de consolidatie verwerkt tot het tijdstip waarop de groepsband wordt verbroken.

Algemene grondslagen voor de opstelling van de geconsolideerde jaarrekening

De jaarrekening is opgesteld volgens de bepalingen van Titel 9 Boek 2 BW.

De waardering van activa en passiva en de bepaling van het resultaat vinden, tenzij anders wordt vermeld, plaats op basis van historische kosten. Tenzij anders wordt vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarde.

Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. Winsten worden slechts opgenomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verplichtingen en mogelijke verliezen die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Financiële instrumenten

Onder financiële instrumenten worden zowel primaire financiële instrumenten, zoals vorderingen en schulden, als financiële derivaten verstaan.

In de toelichting op de onderscheiden posten van de balans wordt de reële waarde van het betreffende instrument toegelicht als die afwijkt van de boekwaarde. Indien het financiële instrument niet in de balans is opgenomen wordt de informatie over de reële waarde gegeven in de toelichting op de 'Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen'.

Voor de grondslagen van primaire financiële instrumenten wordt verwezen naar de behandeling per balanspost.

De vennootschap past hedge accounting toe op basis van generieke documentatie. De vennootschap documenteert de wijze waarop de hedgerelaties passen in de doelstellingen van het risicobeheer, de hedgestrategie en de verwachting aangaande de effectiviteit van de hedge.

Het effectieve deel van financiële derivaten die zijn toegewezen voor kostprijs-hedge-accounting, wordt tegen kostprijs gewaardeerd. Op iedere balansdatum wordt bepaald of er een indicatie is voor ineffectiviteit door de kritische kenmerken van het hedge-instrument en de kritische kenmerken van de afgedekte positie. In het geval dat de kritische kenmerken van het hedge-instrument en de kritische kenmerken van de afgedekte positie niet aan elkaar gelijk zijn, is dit een indicatie dat de kostprijs-hedge een ineffectief deel bevat. In dat geval wordt een kwantitatieve ineffectiviteitsmeting uitgevoerd door het vergelijken van de cumulatieve verandering van de reële waarde van de afgedekte positie sinds het aanwijzen van de hedge-relatie. Ineffectiviteit wordt in de winst- en verliesrekening verwerkt indien en voor zover uit de kwantitatieve ineffectiviteitsmeting (cumulatief) een verlies blijkt.

Renterisico

Het renterisicobeleid heeft tot doel de renterisico's die voortkomen uit de financiering van de vennootschap te beperken en daarmee tevens de netto-rentelasten te optimaliseren. Dit beleid vertaalt zich in een gewenst profiel van vastrentende en variabelrentende posities inclusief liquide middelen.

Liquiditeitsrisico

Periodiek worden liquiditeitsbegrotingen opgesteld. Door tussentijdse monitoring en eventuele bijsturing worden liquiditeitsrisico's beheerst.

In de liquiditeitsbegrotingen wordt rekening gehouden met beperkte beschikbaarheid van liquide middelen waaronder bankgaranties.

Transacties met verbonden partijen

De van betekenis zijnde transacties met aandeelhouders en gelieerde maatschappijen, en zoals omschreven in het van toepassing zijnde stelsel inzake financiële verslaggeving, zijn onder normale marktvoorwaarden aangegaan.

Grondslagen voor de waardering van activa en passiva

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd op verkrijgings- of vervaardigingsprijs, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en ontvangen investeringssubsidies. De afschrijvingen worden gebaseerd op de geschatte economische levensduur en worden berekend op basis van een vast percentage van de verkrijgingsprijs, rekening houdend met eventuele restwaarde. Investerings- en stortcompartimenten op Ecopark De Wierde worden naar rato van het aangeleverde tonnage in relatie tot de totale stortcapaciteit afgeschreven. Er wordt afgeschreven vanaf het moment van ingebruikneming. Op terreinen wordt niet afgeschreven. Periodiek groot onderhoud wordt volgens de componentenbenadering geactiveerd. Hierbij worden de totale uitgaven toegewezen aan de samenstellende delen.

Subsidies in verband met de aanschaf van materiële vaste activa worden in mindering gebracht op het actief. Deze subsidies worden tijdsevenredig over de verwachte levensduur van het actief ten gunste van de winst- en verliesrekening gebracht.

Financiële vaste activa

De (niet-geconsolideerde) deelnemingen waarin invloed van betekenis op het zakelijke en financiële beleid wordt uitgeoefend, worden gewaardeerd op de nettovermogenswaarde, doch niet lager dan nihil. Deze waarde wordt berekend op basis van de grondslagen van Afvalsturing Friesland NV. Indien er bij een deelneming sprake is van een negatief eigen vermogen en geheel of ten dele wordt ingestaan voor de schulden van de deelneming, wordt voor het aandeel in eventuele verdere verliezen een voorziening gevormd. De vorderingen op en leningen aan deelnemingen evenals de overige vorderingen worden bij de eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs, welke gelijk zijn aan de nominale waarde, onder aftrek van noodzakelijk geachte voorzieningen.

Vorraden

Vorraden grond- en hulpstoffen, gereed product en handelsgoederen worden bij eerste waardering gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs op basis van fifo of lagere netto-opbrengstwaarde. Deze lagere netto-opbrengstwaarde wordt bepaald door individuele beoordeling van de voorraden. Bij de waardering van de voorraad wordt rekening gehouden met incourantheid. De voorraad gesorteerde kunststoffen wordt gewaardeerd tegen marktconforme tarieven.

Vorderingen

De vorderingen worden bij eerste waardering tegen nominale waarde gewaardeerd, onder aftrek van de noodzakelijk geachte voorzieningen voor het risico van oninbaarheid. Deze voorzieningen worden bepaald op basis van individuele beoordeling van de vorderingen. Onder de vorderingen is een actieve belastinglatentie opgenomen. Deze actieve latentie ziet toe op voorwaartse verliescompensatie en is gewaardeerd tegen nominale waarde voor zover realisatie daarvan waarschijnlijk is.

Liquide middelen

De liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Indien liquide middelen niet ter vrije beschikking staan, dan wordt hiermee bij de waardering rekening gehouden.

Voorzieningen

Latente belastingverplichtingen:

Voor in de toekomst te betalen belastingbedragen uit hoofde van verschillen tussen commerciële en fiscale balanswaarderingen wordt een voorziening getroffen ter grootte van de som van deze verschillen vermenigvuldigd met het geldende belastingtarief.

Deze voorziening wordt gewaardeerd tegen het voor het komende boekjaar geldende nominale tarief.

Overige voorzieningen

Eindafwerking stortplaatsen

Voor in de toekomst te betalen bedragen in relatie tot het afdekken, afwerken en in één geval de nazorg van de door Afvalsturing Friesland beheerde stortplaatsen zijn voorzieningen gevormd. De voorziening wordt opgebouwd naar rato van het gestorte tonnage. De voorziening voor afdekken en afwerking is opgenomen tegen nominale waarde, de voorziening voor nazorg is opgenomen tegen de contante waarde tegen een disconteringsvoet van 4%.

Voorziening voor jubileumuitkeringen

Deze voorziening is getroffen voor toekomstige jubileumuitkeringen aan werknemers. De voorziening is actuariael berekend, op basis van contante waarde van de verplichtingen uit geldende regelingen voor jubileumuitkeringen. Hierbij is rekening gehouden met toekomstige salarisstijgingen en ontslagkansen. De gehanteerde disconteringsvoet bedraagt 4,5%. De (overgangs-)verplichting wordt lineair opgebouwd.

Pensioenen

De groep heeft diverse pensioenregelingen die worden gefinancierd door afdrachten aan pensioenuitvoerders, te weten een bedrijfstakpensioenfonds en een verzekeringsmaatschappij. De pensioenverplichtingen worden gewaardeerd volgens de “verplichting aan de pensioenuitvoerder-benadering”. In deze benadering wordt de aan de pensioenuitvoerder te betalen premie als last in de winst- en verliesrekening verantwoord. Aan de hand van de uitvoeringsovereenkomst wordt beoordeeld of en zo ja welke verplichtingen naast de betaling van de jaarlijkse aan de pensioenuitvoerder verschuldigde premie op balansdatum bestaan. Deze additionele verplichtingen, waaronder eventuele verplichtingen uit herstelplannen van de pensioenuitvoerder, leiden tot lasten voor de vennootschap en worden indien van toepassing in de balans opgenomen. Ultimo 2023 (en 2022) waren er voor de groep geen verplichtingen naast de betaling van de jaarlijkse aan de pensioenuitvoerder verschuldigde premie.

Vanaf 2023 zijn alle pensioenregelingen ondergebracht bij het bedrijfstakpensioenfonds.

De beleidsdekkingsgraad van het ABP bedraagt per 31-12-2023 113,9% (31-12-2022: 118,6%). Het ABP heeft een herstelplan opgesteld. In het herstelplan staat hoe ABP de financiële situatie in 10 jaar tijd kan herstellen.

Dit betekent dat binnen 10 jaar de vereiste 126% beleidsdekkingsgraad moet worden bereikt. Dit is in lijn met de nieuwe regels voor pensioenfondsen. Heeft ABP een lagere beleidsdekkingsgraad dan 126%, dan is sprake van een tekort. In het herstelplan staan de maatregelen die het bestuur neemt om het tekort weg te werken. Zolang de financiële situatie onvoldoende blijft, moet ABP ieder jaar een nieuw herstelplan opstellen en indienen bij DNB.

Langlopende en kortlopende schulden

Opgenomen leningen en schulden worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs.

Grondslagen voor de bepaling van het resultaat

Netto-omzet

Onder netto-omzet wordt verstaan de opbrengst van de in het verslagjaar in rekening gebrachte diensten onder aftrek van kortingen en de over de omzet geheven belastingen.

Exploitatiesubsidies

Exploitatiesubsidies worden ten gunste van de winst-en-verliesrekening gebracht in het jaar waar de opbrengsten betrekking op hebben. Dit betreft een subsidie volgens de Stimuleringsregeling Duurzame Energieproductie (SDE).

Kosten van grond- en hulpstoffen, uitbesteed werk en andere externe kosten

Deze kosten omvatten de kostprijs van de geleverde diensten, de door derden in rekening gebrachte verwerkingskosten evenals de in rekening gebrachte afvalstoffenbelasting.

Aandeel in het resultaat van niet-geconsolideerde ondernemingen

Als resultaat van deelnemingen waarin invloed van betekenis wordt uitgeoefend op het zakelijke en financiële beleid, wordt opgenomen het aan de vennootschap toekomende aandeel in het resultaat van deze deelnemingen. Dit resultaat wordt bepaald op basis van de bij Afvalsturing Friesland NV geldende grondslagen voor waardering en resultaatbepaling.

Belastingen

De vennootschapsbelasting wordt berekend tegen het geldende tarief over het resultaat van het boekjaar, waarbij rekening wordt gehouden met verschillen tussen de winstberekening volgens de jaarrekening en de fiscale winstberekening. De mutatie in latente belastingvorderingen en -schulden wordt hierbij eveneens in aanmerking genomen.

Kritische schattingen en veronderstellingen

De onderneming maakt schattingen en aannames omtrent de toekomst. De resulterende boekhoudkundige uitkomsten zullen, per definitie, zelden gelijk zijn aan de werkelijke resultaten. De schattingen en veronderstellingen worden regelmatig geëvalueerd en zijn gebaseerd op ervaringen uit het verleden en overige factoren, inclusief verwachtingen van toekomstige gebeurtenissen die op grond van de omstandigheden als redelijk worden ervaren.

Bijzondere waardeverminderingen vaste activa

Minimaal eenmaal per jaar wordt beoordeeld of er aanwijzingen zijn dat een individueel vast actief aan een bijzondere waardevermindering onderhevig kan zijn. Indien dergelijke indicaties aanwezig zijn, wordt de realiseerbare waarde van het desbetreffende actief vastgesteld. Indien het niet mogelijk is de realiseerbare waarde voor het individuele actief te bepalen, wordt de realiseerbare waarde van de kasstroomgenererende eenheid waartoe het actief behoort bepaald.

Grondslagen voor de opstelling van het geconsolideerd kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht wordt opgesteld volgens de indirecte methode. De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit liquide middelen. Winstbelastingen, ontvangen en betaalde interest en ontvangen dividenden worden opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten. Betaalde dividenden worden opgenomen onder de kasstroom uit financieringsactiviteiten.

De verkrijgingprijs van verworven groepsmaatschappijen wordt opgenomen onder de kasstroom uit investeringsactiviteiten, voor zover betaling in geldmiddelen heeft plaatsgevonden. Hierbij worden geldmiddelen aanwezig in deze groepsmaatschappijen afgetrokken van de aankoopprijs.

Transacties waarbij geen ruil van geldmiddelen plaatsvindt worden niet in het kasstroomoverzicht opgenomen. De betaling van de leasetermijnen uit hoofde van het financiële leasecontract wordt voor het gedeelte dat betrekking heeft op de aflossing als een uitgave uit financieringsactiviteiten aangemerkt en voor het gedeelte dat betrekking heeft op de interest als een uitgave uit operationele activiteiten.

Toelichting op de onderscheiden posten van de geconsolideerde balans

Materiële vaste activa

Een overzicht van de materiële vaste activa is onderstaand opgenomen:

	Bedrijfsgebouwen en - terreinen € 1.000	Machines en installaties € 1.000	Andere bedrijfsmiddelen € 1.000	Activa in uitvoering € 1.000	Totaal € 1.000
Boekwaarde per 1 januari 2023	46.394	93.850	14.575	1.151	155.970
Investeringsen	3.068	4.673	862	3.719	12.322
Reclassificatie	26	827	-	-853	-
Desinvesteringen	-	-92	-	-	-92
Afschrijvingen	-3.793	-13.665	-1.694	-326	-19.478
Boekwaarde per 31 december 2023	45.695	85.593	13.743	3.691	148.722
Afschrijvingspercentages	0-20%	5-33%	5-20%		

In voorgaande boekjaren is bij de activering van materiële vaste activa bij de initiële investering en grote investeringsprojecten van groepsmaatschappijen rente over vreemd vermogen in aanmerking genomen.

Een project in uitvoering is beëindigd. De projectkosten zijn om die reden in het boekjaar volledig afgeschreven.

Cumulatieve aanschafwaarde per 1 januari 2023	103.283	248.280	34.541	1.151	387.255
Cumulatieve afschrijvingen per 1 januari 2023	56.889	154.430	19.966	-	231.285
Boekwaarde per 1 januari 2023	46.394	93.850	14.575	1.151	155.970
Cumulatieve aanschafwaarde per 31 december 2023	106.360	252.409	35.385	3.691	397.845
Cumulatieve afschrijvingen per 31 december 2023	60.665	166.815	21.643	-	249.123
Boekwaarde per 31 december 2023	45.695	85.593	13.743	3.691	148.722

Financiële vaste activa

Een overzicht van de financiële vaste activa is onderstaand opgenomen:

	Niet-geconsolideerde deelnemingen € 1.000	Overige vorderingen € 1.000	Totaal € 1.000
Boekwaarde per 1 januari 2023	1.215	53	1.268
Mutaties:			
Aflossing leningen	-	-10	-10
Aandeel resultaat	205	-	205
Verstrekke leningen	-	680	680
Boekwaarde per 31 december 2023	1.420	723	2.143

De overige vorderingen betreft een ultimo 2020 verstrekte lening. Het rentepercentage bedraagt 1,6%. De vordering heeft een oorspronkelijke looptijd van 7 jaar. Aflossing geschiedt lineair.

Daarnaast zijn ultimo 2023 twee leningen verstrekt. Een aflossingsvrije lening a €340.000 en een annuïtaire lening a € 340.000 met een looptijd van 25 jaar. Het rentepercentage bedraagt 4,5%.

Vorraden

	31 december 2023	31 december 2022
	€ 1.000	€ 1.000
Grond- en hulpstoffen	1.037	1.321
Gereed product en handelsgoederen	31	536
Totaal	1.068	1.857

Vorderingen

	31 december 2023	31 december 2022
	€ 1.000	€ 1.000
Debiteuren	23.831	21.502
Participanten en deelnemingen	667	955
Latente belasting vorderingen	-	456
Vorderingen Belastingen	-	1.301
Overige vorderingen	2.190	3.865
Overige activa	4.302	1.268
Overlopende activa	644	329
	31.634	29.676

Op balansdatum zijn onder de debiteuren begrepen handelsvorderingen op aandeelhouders voor een bedrag van € 6.808.000 (2022: € 11.127.000).

De op de debiteuren in mindering gebrachte voorziening voor het risico van oninbaarheid bedraagt € 30.000 (2022: € 34.000).

De overige activa betreft een postie uit energiecificaten.

De vorderingen hebben een looptijd korter dan een jaar.

Groepsvermogen

Het verloop van het groepsvermogen is als volgt:

	31 december 2023	31 december 2022
	€ 1.000	€ 1.000
Groepsvermogen per 1 januari	70.303	64.757
Uitgifte aandelen	-	212
Resultaat boekjaar	10.322	7.870
Dividend	-2.097	-2.536
Mutatie aandeel derden	-	-
Groepsvermogen per 31 december	78.528	70.303

Er hebben zich geen rechtstreekse vermogensmutaties voorgedaan.

Aandeel van rechtspersoon in het groepsvermogen

Voor een toelichting op het aandeel van de rechtspersoon in het groepsvermogen wordt verwezen naar de toelichting op het eigen vermogen in de vennootschappelijke jaarrekening.

Voorzieningen

	Overige voorzieningen € 1.000
Boekwaarde per 1 januari 2023	15.169
Dotaties	395
Uitgaven	-90
Vrijval	-
Boekwaarde per 31 december 2023	15.474

De overige voorzieningen betreffen in hoofdzaak de eindafwerking en nazorg van stortplaatsen. De voorzieningen zijn als langlopend te beschouwen. De overige voorzieningen kunnen als volgt worden gespecificeerd:

	31 december 2023 € 1.000	31 december 2022 € 1.000
Voorziening Weperpolder	3.516	3.468
Voorziening eindafwerking De Wierde	11.905	11.648
Voorziening jubileumuitkeringen	53	53
	15.474	15.169

De voorzieningen Weperpolder en eindafwerking De Wierde zijn gevormd om de eindafwerking evenals de daarmee gepaard gaande overige kosten van deze door Afvalsturing Friesland NV beheerde stortplaatsen te financieren. Met betrekking tot de voorziening Weperpolder is daarbij tevens rekening gehouden met de kosten van nazorg. De nazorgkosten voor de stortplaats De Wierde komen voor rekening van de provincie Fryslân.

De toekomstige verplichting voor de eindafwerking De Wierde is, zowel met betrekking tot de inhoud als totaal geschatte kosten, geraamd door een ingenieursbureau. In 2021 is deze berekening geactualiseerd op een bedrag van €17,5 miljoen. De berekening wordt eens per vijf jaar getoetst, zo mogelijk aan de hand van aanwezige/beschikbare marktinformatie en indien nodig geactualiseerd. Marktprijzen fluctueren in de tijd, derhalve wordt er een bandbreedte gehanteerd binnen de geschatte kosten van het ingenieursbureau. De huidige inschatting van Afvalsturing Friesland NV valt binnen deze gehanteerde bandbreedte. De voorziening voor afdekken en afwerking is opgenomen tegen nominale waarde.

Bij de voorziening voor nazorg Weperpolder zijn de toekomstige kosten met behulp van het zogenaamde RINAS-model geraamd en is de voorziening opgenomen tegen de contante waarde hiervan tegen een disconteringsvoet van 4%. Eens per 5 jaar wordt het RINAS-model geëvalueerd en indien nodig geactualiseerd, tenzij er aanleiding is de berekening eerder te actualiseren.

Voor toekomstige jubileumuitkeringen aan werknemers is een voorziening opgenomen. De voorziening is actuariael berekend op basis van de contante waarde van rechten op grond van aanwezige regelingen voor jubileumuitkeringen. Er is rekening gehouden met toekomstige salaristijgingen en ontslagkansen.

Langlopende schulden

	31 december 2023			31 december 2022		
	Totaal € 1.000	Looptijd > 5 jaar € 1.000	Rentevoet %	Totaal € 1.000	Looptijd > 5 jaar € 1.000	Rentevoet %
Schulden kredietinstellingen	1.138	-	variabel	62.045	-	1,5-2,2 / deels variabel
Totaal	1.138	-		62.045	-	

Aflossingsverplichtingen binnen 12 maanden na afloop van het boekjaar zijn niet begrepen in de hierboven genoemde bedragen, maar opgenomen onder de kortlopende schulden.

Eind 2024 is er een nieuw herfinancieringsmoment voor een aanzienlijk deel van de leningen. De besprekingen inzake de (her-financiering) zijn lopende. Het is de stellige verwachting dat na afloop van de huidige financiering wedrom langjarig sprake is van (her-)financiering.

Verstreckte zekerheden

- 1^e hypotheek € 7.500.000 op de nieuwbouw van het bedrijfscomplex/industriële op De Hemrik te Leeuwarden, 40% eigen gebruik en 60% verhuur aan Fryslân Miljeu (jaarhuur).
- 1^e hypotheek ad € 209.250.000 op de percelen grond inclusief opstallen, kadestraal gemeente Harlingen, Sectie F, nummers 697, 1428, 1429, 1541, 1544, 1546 en 1547
- Scheidings- en Bewerkingsinstallatie Friesland VOF heeft een aantal leningen afgesloten. Afvalsturing Friesland NV staat er voor in dat het garantievermogen wordt gehandhaafd op een bedrag ten minste gelijk aan 25% van het gecorrigeerde balanstotaal.
- Verpanding van de huurpenningen uit hoofde van de huurinkomsten betrekking hebbend op de verhuur voor voornoemd bedrijfscomplex door Afvalsturing Friesland NV aan BV Fryslân Miljeu Bedrijfsservice en BV Fryslân Miljeu Noordwest inclusief de eventueel aan deze vordering verbonden rechten en zekerheden.
- Verpanding van de vorderingen derden en intercompany van Afvalsturing Friesland NV, ASF Scheidings- en Bewerkingsinstallatie Friesland BV en Reststoffen Energie Centrale BV.
- Verpanding van machines/inventaris en bankrekeningen van Afvalsturing Friesland NV en Reststoffen Energie Centrale BV.
- Verpanding bedrijfsinventaris en goederen SBI VOF.
- Verpanding van afval- en energiecontracten van en verzekeringsuitkeringen aan Reststoffen Energie Centrale BV en/of Afvalsturing Friesland NV (voor zover deze betrekking hebben op REC).
- Verpanding van aandelen in Reststoffen Energie Centrale BV, ASF Scheidings- en Bewerkingsinstallatie Friesland BV, Afvalverwerking Regio Friesland BV en Omrin Econvert BV.
- Pandrecht eerste rang op de gehouden aandelen in het kapitaal van Kunststoffen Sorteert Installatie BV tot meerdere zekerheid voor de volledige en behoorlijke nakoming van alle bestaande en toekomstige verplichtingen die Kunststoffen Sorteert Installatie BV heeft of zal hebben jegens haar bank, al dan niet onder voorwaarden opeisbaar, uit hoofde van de financieringsovereenkomst van Kunststoffen Sorteert Installatie BV.

Kortlopende schulden

	31 december 2023	31 december 2022
	€ 1.000	€ 1.000
Aflossing komend jaar op langlopende schulden	60.907	12.843
Schulden kredietinstellingen	-	3.391
Participanten en deelnemingen	1.573	537
Schulden aan leveranciers en handelskredieten	11.402	11.595
Belastingen en premies sociale verzekeringen	8.590	8.334
Pensioenpremies	292	220
Overige schulden	6.990	5.007
	89.754	41.927

De kortlopende schulden hebben naar verwachting een looptijd korter dan een jaar.

Voor de toelichting op de aflossing komend jaar op langlopende schulden wordt verwezen naar de toelichting op de langlopende schulden.

De maximale kredietfaciliteit rekening courant bij kredietinstellingen bedraagt € 7.850.000. Deze maximale faciliteit is niet benut. De verstrekte zekerheden staan vermeld onder de toelichting op de langlopende schulden.

Niet uit de balans blijvende rechten en verplichtingen

- Er zijn bankgaranties afgegeven ter hoogte van € 250.000. De totale bankgarantiefaciliteit bij kredietinstellingen bedraagt € 1.700.000.
- Er zijn investeringsverplichtingen aangegaan ter hoogte van ca. € 2.124.000.
- Binnen de groep bestaan fiscale eenheden. Afvalsturing Friesland NV (hoofd) en ASF Scheidings- en Bewerkingsinstallatie Friesland BV, ReststoffenEnergieCentrale BV, Afvalverwerking Regio Friesland BV, Bouw en Reststoffen Friesland BV en Omrin Econvert BV) vormen een fiscale eenheid voor de vennootschapsbelasting. Afvalsturing Friesland NV (hoofd), Bouw- en Reststoffen Friesland BV en ReststoffenEnergieCentrale BV vormen een fiscale eenheid voor de omzetbelasting. Iedere vennootschap in de fiscale eenheid is hoofdelijk aansprakelijk voor de door de combinatie verschuldigde vennootschapsbelasting en omzetbelasting.
- Verschillende groepsmaatschappijen zijn operationele leaseverplichtingen aangegaan ten behoeve van personenauto's. De maximale looptijd van deze contracten is 5 jaar. Van de jaarverplichting heeft € 278.000 een contractuele looptijd korter dan 1 jaar en € 486.000 een contractuele looptijd tussen de 1 en 5 jaar.
- Afvalsturing Friesland N.V. is op basis van de B3-status risicodragend ten aanzien van de WW. Voor de overige juridische entiteiten in de groep is dit niet van toepassing.
- Er is een garantie afgegeven aan een energiebedrijf op grond waarvan Afvalsturing Friesland NV garant staat voor de schulden van REC BV jegens het energiebedrijf. Het bedrag van de garantie is onbeperkt.
- Er is een onherroepelijke en onvoorwaardelijke borgstelling afgegeven voor 15/45 deel van de op enige moment uitstaande verplichting uit hoofde van de financieringsovereenkomst van Kunststoffen Sorteert Installatie BV. Het bedrag waarvoor deze borgstelling kan worden aangesproken zal nimmer meer bedragen dan € 7.500.000.
- Afvalsturing Friesland NV heeft ten behoeve van BRF BV een aansprakelijkheidsverklaring ex artikel BW2:403 afgegeven.
- Er loopt een bezwaarprocedure op de eigen aangifte Afvalstoffenbelasting, deze zou bij toekenning een aanzienlijke bate kunnen opleveren.
- Als zekerheid voor verstrekte leningen is een hypotheek en pandrecht ontvangen tot een totaalbedrag a €952.000 voor het registergoed percelen cultuurgrond gelegen nabij De Traen onder Vegelinsoord, kadastraal bekend gemeente Nijehaske onder sectie H nummers 23 en 496.

Toelichting op de onderscheiden posten van de geconsolideerde winst- en verliesrekening

Netto-omzet

De netto-omzet (geheel in Nederland gerealiseerd) kan als volgt worden gespecificeerd:

	2023	2022
	€ 1.000	€ 1.000
Afvalverwerking	70.006	68.321
Energie en grondstoffen	81.065	72.074
Overig	10.995	9.763
	162.066	150.158

Kosten van grond- en hulpstoffen

	2023	2022
	€ 1.000	€ 1.000
Inkoop energie	5.510	7.433
Inkoop overig	7.992	6.915
	13.502	14.348

Kosten van uitbesteed werk en andere externe kosten

	2023	2022
	€ 1.000	€ 1.000
Verwerkingskosten	42.365	39.198
Inhuur transport	7.949	7.613
Inhuur personeel	6.787	6.663
	57.101	53.474

Lonen, salarissen en sociale lasten

	2023	2022
	€ 1.000	€ 1.000
Lonen en salarissen	18.761	17.919
Sociale lasten	2.516	2.329
Pensioenlasten	2.469	2.637
	23.746	22.885

Het gemiddeld aantal werknemers (fte) gedurende het jaar bedroeg (allen in Nederland):

	2023	2022
	fte	fte
Afvalverwerking en energieproductie	150	147
Overige en ondersteunende activiteiten	123	118
	273	265

Overige bedrijfskosten

	2023	2022
	€ 1.000	€ 1.000
Onderhoud installaties	11.781	10.244
Huisvestingskosten	4.183	4.372
Transportkosten	3.293	3.292
Overige personeelskosten	2.567	1.860
Overige bedrijfskosten	10.536	9.118
	32.360	28.886

Aandeel in resultaat van niet-geconsolideerde ondernemingen waarin wordt deelgenomen

Dit betreft het aandeel in het resultaat van de vennootschappen waarin wordt deelgenomen.

Financiële baten en lasten

	2023	2022
	€ 1.000	€ 1.000
Andere rentebaten en soortgelijke opbrengsten	-	-
Rentelasten en soortgelijke kosten	-2.220	-1.754
	-2.220	-1.754

Belastingen

In de post belastingen is tevens de mutatie in de latente belastingverplichtingen begrepen. Doordat gebruik gemaakt wordt van fiscale faciliteiten zoals de Energie Investeringsaftrek, ontstaan permanente verschillen in resultaatsbepaling en belastingdruk.

De nominale belastingdruk bedraagt ca 25,9%.

Overige toelichtingen

Honorarium accountantsorganisatie Deloitte

Het honorarium (ex art. 2:382a BW) voor de accountantsorganisatie inzake het onderzoek van de jaarrekening 2023 bedraagt € 132.500 (2022: € 122.500), het honorarium inzake overige controleopdrachten 2023 bedraagt nihil (2022: €3.750), het honorarium inzake adviesdiensten op fiscaal terrein bedraagt nihil (2022: nihil).

Bezoldiging van bestuurder en commissarissen

Voor de bezoldiging van commissarissen van de rechtspersoon kwam in 2023 een bedrag van € 116.000 (2022: € 113.000) ten laste van de vennootschap en haar dochter- of groepsmaatschappijen. Op grond van artikel 383.1 titel 9 BW2 blijft de vermelding bezoldiging bestuurder achterwege. Met inachtneming van deze regeling blijft de opgave die herleid kan worden tot een enkele natuurlijke persoon, achterwege.

Leningen (alsmede voorschotten en garanties) voor bestuurder en commissarissen

Het per 31 december 2023 uitstaande bedrag aan leningen (alsmede voorschotten en garanties) ten behoeve van de bestuurder en commissarissen was nihil (2022: nihil).

Vennootschappelijke balans per 31 december 2023 na resultaatbestemming

	31 december 2023		31 december 2022	
	€ 1.000	€ 1.000	€ 1.000	€ 1.000
Actief				
Vaste activa				
Materiële vaste activa	33.733		34.168	
Financiële vaste activa	58.661		54.409	
		92.394		88.577
Vlottende activa				
Vorraden	900		911	
Vorderingen	20.906		21.465	
Liquide middelen	1.060		21	
		22.866		22.397
		115.260		110.974

Vennootschappelijke balans per 31 december 2023 na resultaatbestemming

	31 december 2023		31 december 2022	
	€ 1.000	€ 1.000	€ 1.000	€ 1.000
Passief				
Eigen vermogen				
Gepaatst kapitaal	1.958		1.958	
Agio	1.776		1.776	
Wettelijke en statutaire reserves	1.441		1.236	
Overige reserves	71.173		63.236	
Vorgesteld dividend over boekjaar	2.180		2.097	
		78.528		70.303
Vorzieningen		15.474		15.169
Langlopende schulden		-		8.210
Kortlopende schulden		21.258		17.292
		115.260		110.974

Vennootschappelijke winst- en verliesrekening over 2023

	2023	2022
	€ 1.000	€ 1.000
Aandeel in resultaat van ondernemingen waarin wordt deelgenomen na belastingen	11.081	9.232
Overige baten en lasten na belastingen	-759	-1.362
Resultaat na belastingen	10.322	7.870

Toelichting op de vennootschappelijke balans en winst- en verliesrekening

De jaarrekening is opgesteld volgens de bepalingen van Titel 9 Boek 2 BW.

Algemene grondslagen voor de opstelling van de jaarrekening

Voor de algemene grondslagen voor de opstelling van de jaarrekening, de grondslagen voor de waardering van activa en passiva en de bepaling van het resultaat, alsmede voor de toelichting op de onderscheiden activa en passiva en de resultaten wordt verwezen naar de toelichting op de geconsolideerde jaarrekening, voor zover hierna niet anders wordt vermeld.

De vennootschappelijke winst- en verliesrekening is op grond van artikel 2:402 BW in beknopte vorm weergegeven.

Toelichting op de onderscheiden posten van de enkelvoudige balans

Materiële vaste activa

Een overzicht van de materiële vaste activa is onderstaand opgenomen:

	Bedrijfsgebouwen en -terreinen	Machines en installaties	Andere bedrijfs- middelen	Activa in uitvoering	Totaal
	€ 1.000	€ 1.000	€ 1.000	€ 1.000	€ 1.000
Boekwaarde per 1 januari 2023	24.658	8.542	968	-	34.168
Investerings	1.843	985	452	595	3.875
Reclassificatie	-	-	-	-	-
Desinvesteringen	-	-	-	-	-
Afschrijvingen	2.439	1.361	510	-	4.310
Boekwaarde per 31 december 2023	24.062	8.166	910	595	33.733
Afschrijvingspercentages	0-20%	7-33%	10-20%		
Cumulatieve aanschafwaarde per 1 januari 2023	66.054	26.376	6.233	-	98.663
Cumulatieve afschrijvingen per 1 januari 2023	41.396	17.834	5.265	-	64.495
Boekwaarde per 1 januari 2023	24.658	8.542	968	-	34.168
Cumulatieve aanschafwaarde per 31 december 2023	67.878	27.382	6.684	595	102.539
Cumulatieve afschrijvingen per 31 december 2023	43.816	19.216	5.774	-	68.806
Boekwaarde per 31 december 2023	24.062	8.166	910	595	33.733

Financiële vaste activa

Deze post kan als volgt worden gespecificeerd:

	2023	2022
	€ 1.000	€ 1.000
Deelnemingen in groepsmaatschappijen	56.518	45.641
Deelnemingen in overige verbonden maatschappijen	1.420	1.215
Vorderingen op groepsmaatschappijen	-	7.500
Overige vorderingen	723	53
	58.661	54.409

Het verloop van de deelnemingen is als volgt:

	Deelnemingen in groeps- maatschappijen € 1.000	Deelnemingen in overige verbonden maatschappijen € 1.000
Boekwaarde per 1 januari 2023	45.641	1.215
Resultaat deelnemingen	10.877	205
Dividend	-	-
Boekwaarde per 31 december 2023	56.518	1.420

Het verloop van de vorderingen kan als volgt worden gespecificeerd:

	Vorderingen op groeps- maatschappijen € 1.000	Overige vorderingen €1.000
Boekwaarde per 1 januari 2023	7.500	53
Verstrekkings	-	680
Aflossingen	-7.500	-10
Boekwaarde per 31 december 2023	-	723

De overige vordering betreft een ultimo 2020 verstrekte lening. Het rentepercentage bedraagt 1,6%. De vordering heeft een oorspronkelijke looptijd van 7 jaar. Aflossing geschiedt lineair. Daarnaast zijn ultimo 2023 twee leningen verstrekt. Een aflossingsvrije lening a €340.000 en een annuïtaire lening a € 340.000 met een looptijd van 25 jaar. Het rentepercentage bedraagt 4,5%.

Vorderingen

	31 december 2023 € 1.000	31 december 2022 € 1.000
Debiteuren	12.011	14.673
Groepsmaatschappijen	8.505	4.961
Participanten en deelnemingen	236	413
Belastingen	-	1.221
Overige vorderingen	154	197
	20.906	21.465

Op balansdatum zijn onder de debiteuren begrepen handelsvorderingen op aandeelhouders voor een bedrag van € 6.727.000 (2022: € 11.113.000).

De op de debiteuren in mindering gebrachte voorziening voor het risico van oninbaarheid bedraagt € 30.000 (2022: € 34.000).

Over de rekening-courantverhoudingen met groepsmaatschappijen wordt geen rente verrekend.

Eigen vermogen

Geplaatst kapitaal

Het geplaatst kapitaal van de vennootschap bedraagt € 1.937.700 verdeeld in 3.001 gewone aandelen A van € 450 per stuk en in 1.350 gewone aandelen B.

Het totaal aantal geplaatste gewone aandelen A is 3.001. Hiervan is 1 aandeel in handen van de gemeenschappelijke regeling OLAF en zijn de overige 3.000 aandelen in handen van de Friese gemeenten.

Ook zijn er 1.350 gewone aandelen B geplaatst. Deze aandelen zijn in handen van de gemeenten Putten, Ermelo, Oldebroek, Elburg, Nunspeet, Harderwijk, Eemsdelta, Westerwolde, Groningen, Het Hogeland en Westerkwartier en de N.V. Irado (is eigendom van de gemeenten Schiedam, Vlaardingen Capelle aan den IJssel, Barendrecht, Albrandswaard en Ridderkerk) en Aalsmeer.

Het verloop van het geplaatst kapitaal is als volgt:

	2023	2022
	€ 1.000	€ 1.000
Geplaatst kapitaal per 1 januari	1.958	1.938
Uitgifte aandelen	-	20
Geplaatst kapitaal per 31 december	1.958	1.958

Het geplaatst kapitaal is volledig gestort.

Agio

De post agio kan als volgt worden gespecificeerd:

	2023	2022
	€ 1.000	€ 1.000
Agio op aandelen A	380	380
Agio op aandelen B	1.396	1.396
Agio per 31 december	1.776	1.776

Wettelijke en statutaire reserves

Het verloop van de post wettelijke en statutaire reserves is als volgt:

	Ingehouden winst deelnemingen € 1.000	Euro-reserve € 1.000	Totaal € 1.000
Stand per 1 januari 2022	1.044	11	1.055
Mutaties:			
Liquidatie deelneming	-19	-	-19
Aandeel in resultaat van ondernemingen waarin wordt deelgenomen (minus uitkeringen)	200	-	200
Stand per 31 december 2022	1.225	11	1.236
Stand per 1 januari 2023	1.225	11	1.236
Mutaties:			
Aandeel in resultaat van ondernemingen waarin wordt deelgenomen (minus uitkeringen)	205	-	205
Stand per 31 december 2023	1.430	11	1.441

Overige reserves

Het verloop van de post overige reserves is als volgt:

	2023	2022
	€ 1.000	€ 1.000
Overige reserves per 1 januari	63.236	57.644
Resultaat boekjaar	10.322	7.870
Voorgesteld dividend A	-1.503	-1.446
Voorgesteld dividend B	-677	-651
Mutatie ten koste van wettelijke reserves	-205	-181
Overige reserves per 31 december	71.173	63.236

Deze post kan als volgt worden gespecificeerd:

	Overige reserves Aandelen A	Overige reserves Aandelen B
	€ 1.000	€ 1.000
Boekwaarde per 1 januari 2023	55.931	7.305
Resultaat boekjaar	7.119	3.203
Voorgesteld dividend A	-1.503	-
Voorgesteld dividend B	-	-677
Mutatie ten koste van wettelijke reserve	-141	-64
Boekwaarde per 31 december 2023	61.406	9.767

Voorstel tot bestemming van het resultaat over het boekjaar 2023

De directie stelt met goedkeuring van de Raad van Commissarissen aan de Algemene Vergadering voor van het resultaat over het boekjaar 2023 ten bedrage van € 10.322.000 een bedrag van € 95.000 als primair dividend aandelen A en € 43.000 als primair dividend B uit te keren conform het bepaalde in artikel 33.2 van de statuten. Voorgesteld wordt op basis van artikel 33.5 van de statuten een bedrag van € 1.408.000 als aanvullend dividend aandelen A uit te keren, een bedrag van € 634.000 als aanvullend dividend aandelen B uit te keren en het resterende gedeelte van het resultaat ten gunste van de overige reserves A en B te brengen. Dit voorstel is al in de jaarrekening verwerkt met dien verstande dat het voorgestelde dividend nog niet als schuld is opgenomen, maar nog steeds onderdeel uitmaakt van het eigen vermogen.

Resultaatbestemming voorgaand boekjaar 2022

De jaarrekening 2022 is vastgesteld door de Algemene Vergadering op 21 april 2023. De resultaatsbestemming is vastgesteld conform het daartoe gedane voorstel.

Langlopende schulden

	31 december 2023			31 december 2022		
	Totaal € 1.000	Looptijd > 5 jaar € 1.000	Rentevoet %	Totaal € 1.000	Looptijd > 5 jaar € 1.000	Rentevoet %
Schulden kredietinstellingen	-	-		8.210	-	1,83-2,24/ deels variabel

Aflossingsverplichtingen binnen 12 maanden na afloop van het boekjaar worden opgenomen onder de kortlopende schulden.

Eind 2024 is er een nieuw herfinancieringsmoment voor een aanzienlijk deel van de leningen. De besprekingen inzake de (her-financiering) zijn lopende. Het is de stellige verwachting dat na afloop van de huidige financiering wedrom langjarig sprake is van (her-)financiering.

Verstreckte zekerheden

De verstreckte zekerheden zijn mede begrepen in de verstreckte zekerheden zoals vermeld in de toelichting op de geconsolideerde balans.

Kortlopende schulden

	31 december 2023	31 december 2022
	€ 1.000	€ 1.000
Aflossing komend jaar op langlopende schulden	8.210	1.763
Kredietinstellingen	-	3.391
Schulden aan groepsmaatschappijen	473	746
Schulden aan deelnemingen	-	-
Schulden aan leveranciers en handelskredieten	6.214	5.532
Belastingen en premies sociale verzekeringen	5.011	4.493
Pensioenpremies	157	170
Overige schulden en overlopende passiva	1.193	1.197
	21.258	17.292

Voor de toelichting op de aflossing komend jaar op langlopende schulden wordt verwezen naar de toelichting op de langlopende schulden.

Niet uit de balans blijkende rechten en verplichtingen

Deze rechten en verplichtingen zijn mede begrepen in de niet uit de balans blijkende rechten en verplichtingen zoals vermeld in de toelichting op de geconsolideerde balans.

Toelichting op de onderscheiden posten van de winst- en verliesrekening

Het gemiddeld aantal werknemers (fte) gedurende het jaar bedroeg 154 (2022: 151 fte).

Honorarium accountantsorganisatie

Het honorarium (ex art. 2:382a BW) voor de accountantsorganisatie inzake het onderzoek van de jaarrekening en fiscale adviezen is opgenomen in de opgave in de toelichting op de geconsolideerde jaarrekening.

Ondertekening van de jaarrekening

Leeuwarden, 22 maart 2024

Statutair directeur:

Raad van Commissarissen:

_____ dhr. J.W.G. Vernooij

_____ dhr. P.E.J. den Oudsten
pres.-commissaris

_____ dhr. J.G. Bonnema

_____ dhr. D. Hoogendoorn

_____ mw. M.A.J. Jager-Wöltgens

_____ dhr. R.A.M. Karsmakers

_____ mw. B. Vlieger-Ruitenbergh

_____ dhr. J.E. Wigboldus

Overige gegevens

Statutaire regeling betreffende de bestemming van het resultaat

In artikel 33 van de statuten van de vennootschap staat het volgende opgenomen betreffende de resultaatbestemming:

- lid 1 De Algemene vergadering is bevoegd tot bestemming van de winst die door de vaststelling van de jaarrekening is bepaald, met inachtneming van het bepaalde in Artikel 32 en dit Artikel 33.
- lid 2 Van de in Artikel 33.1 bedoelde winst wordt met inachtneming van de relevante bepalingen van Artikel 32 aan zowel de houders van aandelen A, de houders van aandelen B als de houders van aandelen C een primair dividend uitgekeerd van zeven procent (7%) over het nominaal bedrag van hun aandelen of zoveel minder als het beschikbare bedrag toelaat. Op elk aandeel wordt een gelijk bedrag uitgekeerd.
- lid 3 Voor zover het eigen vermogen van de Vennootschap minder dan vijftiwintig procent (25%) van het balanstotaal van de Vennootschap bedraagt, wordt het na toepassing van Artikel 33.2 resterende gedeelte van de winst gereserveerd, totdat het eigen vermogen van de Vennootschap vijftiwintig procent (25%) van het balanstotaal van de Vennootschap bedraagt, waarbij het te reserveren bedrag naar rato van het aantal geplaatste aandelen A, aandelen B respectievelijk aandelen C wordt toegevoegd aan de Winstreserve A, de winstreserve B respectievelijk de Winstreserve C.
- lid 4 Indien en voor zover het eigen vermogen van de Vennootschap - het bepaalde in de Artikelen 33.2 en 33.3 in aanmerking genomen - vijftiwintig procent (25%) of meer doch minder dan vijfendertig procent (35%) van het balanstotaal van de Vennootschap bedraagt dan wel zou bedragen, wordt van het na toepassing van genoemde Artikelen 33.2 en 33.3 resterende gedeelte van de winst, ten minste de helft toegevoegd aan de Winstreserve A, de Winstreserve B en de Winstreserve C, zulks naar rato van het aantal geplaatste aandelen A, aandelen B respectievelijk aandelen C en totdat het eigen vermogen van de Vennootschap vijfendertig procent (35%) van het balanstotaal van de Vennootschap bedraagt. De resterende winst kan worden uitgekeerd aan de houders van Aandelen A, Aandelen B respectievelijk Aandelen C, zulks naar rato van het aantal geplaatste Aandelen A, Aandelen B respectievelijk Aandelen C, zulks overeenkomstig een daartoe genomen besluit van de Algemene Vergadering.
- lid 5 Indien en voor zover het eigen vermogen van de Vennootschap - het bepaalde in de Artikelen 33.2 tot en met 33.4 in aanmerking genomen - vijfendertig procent (35%) of meer van het balanstotaal van de Vennootschap bedraagt dan wel zou bedragen, kan de resterende winst of een deel daarvan worden uitgekeerd aan de houders van Aandelen A, Aandelen B respectievelijk aandelen C, zulks naar rato van het aantal geplaatste Aandelen A, Aandelen B respectievelijk Aandelen C, zulks overeenkomstig een daartoe genomen besluit van de Algemene Vergadering. Indien en voor zover de Algemene Vergadering besluit de resterende winst of een deel daarvan niet uit te keren, wordt het betreffende gedeelte van de winst toegevoegd aan de Winstreserve A, de Winstreserve B en de Winstreserve C, zulks naar rato van het aantal geplaatste Aandelen A, Aandelen B respectievelijk Aandelen C.

- lid 6 Indien een afboeking, als bedoeld in Artikel 31.4, ten laste van de Winst- en/of Agioreserves heeft plaatsgevonden, zullen in volgende jaren behaalde winsten allereerst worden bestemd tot aanzuivering van het bedrag, dat van deze reserves werd afgeboekt, zulks in verhouding van de grootte van de afgeboekte bedragen. Indien evenwel op grond van het bepaalde in de laatste zin van Artikel 31.4 een meer dan evenredige afboeking heeft plaatsgevonden, zal het meer dan evenredig afgeboekte bedrag bij voorrang worden aangezuiverd.
- lid 7 Indien blijkens de vastgestelde jaarrekening over enig jaar verlies is geleden, hetwelk niet uit een reserve kan worden bestreden of op andere wijze gedelgd wordt, geschiedt in de volgende jaren geen winstuitkering zolang zodanig verlies niet is aangezuiverd.
- lid 8 Het Bestuur kan besluiten tot het doen van tussentijdse uitkeringen van winst, mits uit de tussentijdse vermogensopstelling die wordt opgesteld in overeenstemming met artikel 2:105 lid 4 BW blijkt dat aan het vereiste bedoeld in Artikel 32.1 is voldaan en voorts met inachtneming van de relevante bepalingen van Artikel 32 en dit Artikel 33.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Hiervoor wordt verwezen naar de hierna opgenomen verklaring.

Deloitte Accountants B.V.
Sophialaan 24-26
8911 AE Leeuwarden
Postbus 826
8901 BP Leeuwarden
Nederland

Tel: 088 288 2888
www.deloitte.nl

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan de aandeelhouders en de raad van commissarissen van Afvalsturing Friesland N.V.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2023

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2023 van Afvalsturing Friesland N.V. te Leeuwarden gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Afvalsturing Friesland N.V. op 31 december 2023 en van het resultaat over 2023 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

De jaarrekening bestaat uit:

1. De geconsolideerde en enkelvoudige balans per 31 december 2023.
2. De geconsolideerde en enkelvoudige winst-en-verliesrekening over 2023.
3. De toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Afvalsturing Friesland N.V. zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij Assurance-opdrachten (ViQ) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Informatie ter ondersteuning van ons oordeel

Wij hebben onze controlewerkzaamheden bepaald in het kader van de controle van de jaarrekening als geheel en bij het vormen van ons oordeel hierover. Onderstaande informatie ter ondersteuning van ons oordeel en onze bevindingen moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen of conclusies.

Controleaanpak frauderisico's

Wij hebben risico's geïdentificeerd en ingeschat op een afwijking van materieel belang op de jaarrekening die het gevolg is van fraude. Wij hebben tijdens onze controle inzicht verkregen in de entiteit en haar omgeving, de componenten van het interne-beheersingssysteem, waaronder het risico-inschattingsproces en de wijze waarop het bestuur inspeelt op frauderisico's en het interne-beheersingssysteem monitort en de wijze waarop de raad van commissarissen toezicht uitoefent, alsmede de uitkomsten daarvan. Wij verwijzen naar de paragraaf belangrijkste risico's van het jaarverslag, waarin het bestuur het onderwerp frauderisico's heeft opgenomen. Wij constateren dat het bestuur niet beschikt over een actuele geformaliseerde frauderisicoanalyse.

Wij hebben de opzet en de relevante aspecten van het interne-beheersingssysteem en in het bijzonder de frauderisicoanalyse geëvalueerd alsook bijvoorbeeld de gedragscode, klokkenluidersregeling en de incidentenregistratie. Wij hebben de opzet en het bestaan geëvalueerd, en voor zover wij noodzakelijk achten, de werking getoetst van interne-beheersmaatregelen gericht op het mitigeren van frauderisico's.

Als onderdeel van ons proces voor het identificeren van risico's op een afwijking van materieel belang in de jaarrekening die het gevolg is van fraude, hebben wij frauderisicofactoren overwogen met betrekking tot frauduleuze financiële verslaggeving, oneigenlijke toe-eigening van activa en omkoping en corruptie. Wij hebben geëvalueerd of deze factoren een indicatie vormden voor de aanwezigheid van het risico op afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude.

De door ons geïdentificeerde frauderisico's en uitgevoerde specifieke werkzaamheden zijn als volgt:

Risico	Werkzaamheden
<p>Het bestuur is in de unieke situatie om fraude te plegen, omdat deze in staat is om direct of indirect de financiële administratie te manipuleren en frauduleuze financiële overzichten op te stellen, aangezien het interne-beheersingsmaatregelen kan doorbreken die anders effectief werken.</p> <p>Het doorbreken van interne-beheersingsmaatregelen door het bestuur kan bij meerdere jaarrekening-posten tot uitdrukking komen, zoals in schattingsposten. Ook het bepalen van de hoogte van bezoldigingen of bonussen kan hieronder vallen.</p>	<p>Wij hebben de volgende gegevensgerichte werkzaamheden uitgevoerd gericht op het risico van het doorbreken van interne-beheersingsmaatregelen door het bestuur:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Het evalueren van de in het boekjaar verwerkte journaalboekingen of deze elementen bevatten die kunnen duiden op fraude en/of manipulatie van de financiële administratie. • Het evalueren van de oordeelsvormingen en veronderstellingen van het bestuur bij het maken van de in de jaarrekening opgenomen schattingen zoals de waardering van de voorzieningen. • Het identificeren en indien van toepassing beoordelen van significante transacties buiten het kader van de normale bedrijfsvoering van Afvalsturing Friesland N.V.
<p>Er is een risico in het crediteurenproces als gevolg van niet afdgedwongen functiescheiding.</p>	<p>Wij hebben de volgende aanvullende gegevensgerichte werkzaamheden uitgevoerd gericht op het risico in het crediteurenproces:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Het controleren van de logging van de registraties en autorisaties in het crediteurenproces.

240366681E.02/HV/2

In onze controle bouwen wij een element in van onvoorspelbaarheid. Ook hebben wij de uitkomst van andere controlewerkzaamheden beoordeeld en overwogen of er bevindingen zijn die een aanwijzing geven voor fraude of het niet-naleven van wet- en regelgeving.

Wij hebben kennisgenomen van de beschikbare informatie en om inlichtingen gevraagd bij leden van het bestuur en de raad van commissarissen. Wij hebben getoetst of de in het grootboek vastgelegde journaalposten en andere aanpassingen die tijdens het opstellen van de jaarrekening zijn aangebracht aanvaardbaar zijn.

Wij hebben geëvalueerd of de keuze en toepassing van de grondslagen voor financiële verslaggeving door de entiteit, met name die welke betrekking hebben op subjectieve waarderings- en complexe transacties, mogelijk wijzen op frauduleuze financiële verslaggeving.

Wij hebben geëvalueerd of de oordeelsvormingen en beslissingen van het management bij het maken van de in de financiële overzichten opgenomen schattingen wijzen op een mogelijke tendentie bij het management van de entiteit die mogelijk een risico vormt op een afwijking van materieel belang die het gevolg is van fraude. De oordeelsvormingen, schattingen en veronderstellingen die mogelijk een belangrijke invloed hebben op de jaarrekening zijn toegelicht vanaf hoofdstuk 'Grondslagen voor de consolidatie' van de jaarrekening. Wij hebben een retrospectieve beoordeling uitgevoerd van de oordeelsvormingen en veronderstellingen van het management met betrekking tot significante schattingen die in de jaarrekening van het voorgaande boekjaar zijn opgenomen. Het testen op eventuele duurzame waardeverminderingen van immateriële en materiële vaste activa is een significant onderdeel van onze controle, aangezien de vaststelling of de boekwaarde van deze activa niet hoger is dan hun opbrengstwaarde onderworpen is aan significante oordeelsvorming door het management.

Voor significante transacties hebben wij beoordeeld of de zakelijke beweegredenen voor de transacties doen vermoeden dat ze mogelijk zijn aangegaan met het oog op frauduleuze financiële verslaggeving of het verhullen van een oneigenlijke toe-eigening van activa.

Hieruit volgden geen signalen van fraude die kunnen leiden tot een afwijking van materieel belang.

Controleaanpak naleving van wet- en regelgeving

Wij hebben een algemeen inzicht verworven in het wet- en regelgevingskader dat van toepassing is op de entiteit door inlichtingen in te winnen bij het bestuur en het lezen van notulen.

Voor zover materieel voor de jaarrekening, hebben wij op basis van onze risicoanalyse, en rekening houdende met het feit dat het effect van niet-naleving van wet- en regelgeving aanzienlijk varieert, de volgende wet- en regelgeving overwogen: naleving van het (vennootschaps-)belastingrecht en de vereisten in het kader van Titel 9 van Boek 2 BW aangemerkt als wet- en regelgeving met een directe invloed op de jaarrekening.

Wij hebben voldoende en geschikte controle-informatie verkregen omtrent het naleven van de bepalingen van die wet- en regelgeving die gewoonlijk wordt geacht van directe invloed te zijn op de jaarrekening.

Daarnaast is de Afvalsturing Friesland N.V. onderworpen aan overige wet- en regelgeving waarvan de gevolgen van niet-naleving een van materieel belang zijnde invloed kunnen hebben op de jaarrekening, bijvoorbeeld ten gevolge van boetes of rechtszaken.

Gezien de aard van de activiteiten van de Afvalsturing Friesland N.V. en de complexiteit van milieu- en overige wet- en regelgeving bestaat het risico dat niet wordt voldaan aan de vereisten van deze wet- en regelgeving.

Ten aanzien van deze wet- en regelgeving die geen direct effect hebben op de vaststelling van de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening, zijn onze werkzaamheden beperkter. Naleving van wet- en regelgeving kan van fundamenteel belang zijn voor de operationele aspecten van de entiteit, voor de mogelijkheid van de entiteit om haar activiteiten voort te zetten, dan wel voor het voorkomen van sancties van materieel belang (bijv. het naleven van de voorwaarden van een vergunning voor het uitvoeren van een activiteit, of het naleven van regelgeving betreffende het milieu); niet-naleving van dergelijke wet- en regelgeving kan daarom van materieel belang zijnde invloed hebben op de jaarrekening. Onze verantwoordelijkheid is beperkt tot het uitvoeren van gespecificeerde controlewerkzaamheden ter bevordering van het identificeren van niet-naleving van wet- en regelgeving die een invloed van materieel belang kan hebben op de jaarrekening. Onze werkzaamheden ter bevordering van het identificeren van gevallen van niet-naleving van overige wet- en regelgeving die een invloed van materieel belang kan hebben op de jaarrekening, zijn beperkt tot (i) het management en, in voorkomend geval, de met **governance** belaste personen vragen of de entiteit dergelijke wet- en regelgeving naleeft; (ii) de eventuele correspondentie met de desbetreffende vergunningverlenende of regelgevende of toezichthoudende instanties inspecteren.

Uiteraard zijn wij gedurende de controle alert op indicaties van (vermoedens van) niet-naleving van wet- en regelgeving.

Ten slotte hebben wij een schriftelijke bevestiging verkregen dat alle bekende gevallen van niet-naleving of vermoede niet-naleving van wet- en regelgeving, ons ter kennis zijn gebracht.

Controleaanpak continuïteit

Het bestuur heeft de jaarrekening opgemaakt uitgaande van de continuïteit van het geheel van de werkzaamheden voor de periode van twaalf maanden vanaf de datum van opmaken van de jaarrekening. Onze werkzaamheden om de continuïteitsbeoordeling van het bestuur te evalueren omvatten onder andere:

- Overwegen of de continuïteitsbeoordeling van het bestuur alle relevante informatie bevat waarvan wij als gevolg van onze controle kennis hebben door het analyseren van de huidige en geprognosticeerde financiële positie van de entiteit, waaronder de controle van de liquiditeit per balansdatum en de analyse van het budget en het bestuur bevragen over de belangrijkste veronderstellingen en uitgangspunten. Het bestuur heeft hierbij onder andere aandacht besteed aan de actuele ontwikkelingen en de invloed hiervan op de entiteit.
- Nagaan of het bestuur gebeurtenissen of omstandigheden heeft geïdentificeerd die gerede twijfel kunnen doen ontstaan over de mogelijkheid van de entiteit om haar continuïteit te handhaven (hierna: continuïteitsrisico's).
- Evalueren van de begrote operationele resultaten en daaraan gerelateerde kasstromen voor de periode van twaalf maanden vanaf de datum van opmaken van de jaarrekening rekening houdend met ontwikkelingen in de branche zoals de stijgende grondstof- en energieprijzen en onze kennis uit de controle.

- Analyseren of de huidige en de benodigde financiering voor het kunnen continueren van het geheel van de bedrijfsactiviteiten is gewaarborgd, inclusief het voldoen aan relevante convenanten.
- Inwinnen van inlichtingen bij het bestuur over zijn kennis van continuïteitsrisico's na de periode van de door het bestuur verrichte continuïteitsbeoordeling.

Onze controlewerkzaamheden hebben geen informatie opgeleverd die strijdig is met de veronderstellingen en aannames van het bestuur over de gehanteerde continuïteitsveronderstelling.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

De jaarstukken omvat andere informatie, naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij.

De andere informatie bestaat uit:

- Bericht van de raad van commissarissen aan de Algemene Vergadering.
- Verslag van de directie.
- De overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- Met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.
- Alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist voor het ~~bestuursverslag~~ en de overige gegevens.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

De directie is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bericht van de raad van commissarissen aan de Algemene Vergadering en verslag van de directie, in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van de directie en de raad van commissarissen voor de jaarrekening

De directie is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. In dit kader is de directie verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die de directienoodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet de directie afwegen of de vennootschap in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet de directie de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij de directie het voornemen heeft om de vennootschap te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het realistische alternatief is.

De directie moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de vennootschap haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De raad van commissarissen is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de vennootschap.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid, waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- Het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.
- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de vennootschap.
- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door de directie en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan.

- Het vaststellen dat de door de directie gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de vennootschap haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een vennootschap haar continuïteit niet langer kan handhaven.
- Het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen.
- Het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor de aansturing van, het toezicht op en de uitvoering van de groepscontrole. In dit kader hebben wij de aard en omvang bepaald van de uit te voeren werkzaamheden voor de groepsonderdelen. Bepalend hierbij zijn de omvang en/of het risicoprofiel van de groepsonderdelen of de activiteiten. Op grond hiervan hebben wij de groepsonderdelen geselecteerd waarbij een controle of beoordeling van de volledige financiële informatie of specifieke posten noodzakelijk was.

Wij communiceren met de raad van commissarissen onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Leeuwarden, 22 maart 2024

Deloitte Accountants B.V.

drs. M.T. van Opzeeland RA